

**Πανεπιστήμιο
Κύπρου**

Τμήμα Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας:
Θεσμικά Πλεονεκτήματα, Παθογένειες και Τρόποι Ενίσχυσης του
Υφιστάμενου Κοινοβουλευτικού Έργου

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Γεώργιος Ησαΐα

Μεταπτυχιακός φοιτητής

Μάστερ Πολιτικών Επιστημών

Κατεύθυνση: Διεθνείς Σχέσεις

Απρίλιος 2022

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να παρουσιάσει ορισμένα θεσμικά πλεονεκτήματα και παθογένειες του κυπριακού κοινοβουλίου και να προτείνει πιθανούς τρόπους ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου. Μερικά από τα ζητήματα που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της εργασίας ήταν ο τρόπος με τον οποίο η Βουλή μπορεί να ασκεί άμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία, τα προβλήματα που παρουσιάζει η σύνηθες διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου καθώς και η δυναμική ενίσχυση του θεσμού μέσω της δημιουργίας μιας εύχρηστης και περιεκτικής κοινοβουλευτικής βάσης δεδομένων. Μέσα από την καταγραφή των θεσμικών πλεονεκτημάτων και παθογενειών, γίνεται προσπάθεια για καλύτερη κατανόηση του υφιστάμενου θεσμού και εντοπισμού των σημείων εκείνων που χρήζουν βελτίωσης ή/και αναβάθμισης. Η εργασία μπορεί να προσφέρει χρήσιμα στοιχεία τα οποία να αποτελέσουν τη βάση μιας νέας κοινοβουλευτικής πραγματικότητας, προσαρμοσμένης στις ανάγκες του σύγχρονου ψηφιακού κόσμου.

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία θα ήταν αδύνατον να υλοποιηθεί χωρίς την συμβολή κάποιων ανθρώπων τους οποίους οφείλω να ευχαριστήσω.

Καταρχάς, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή Δρ. Κυριάκο Δημητρίου για την επίβλεψη της διπλωματικής μου εργασίας και για την ένθερμη υποστήριξή του.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους στενούς μου φίλους, με τους οποίους μοιράστηκα αρκετές φορές σκέψεις και προβληματισμούς και οι οποίοι με βοήθησαν προσφέροντάς μου χρήσιμες πληροφορίες και ανατροφοδότηση.

Επιπρόσθετα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους στενούς μου συνεργάτες, των οποίων η πλουραλιστική δράση επηρέασε καταλυτικά την εκπόνηση της εν λόγω διπλωματικής εργασίας. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στον Δρ. Νικόλαο Κυριακίδη για την ευκαιρία που μου έδωσε να εργαστώ και να συνεργαστώ μαζί του.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη γυναίκα μου, η οποία ήταν πάντα δίπλα μου, πρόθυμη να ακούσει τις ιδέες μου και έτοιμη να προσφέρει την όποια βοήθεια χρειαζόμουν.

Αναμφίβολα, ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στην οικογένεια μου, για την αδιάκοπη στήριξη που μου παρείχε καθ' όλη την διάρκεια των ακαδημαϊκών μου σπουδών.

Τέλος, θα ήθελα να αφιερώσω τη διπλωματική εργασία στη μητέρα μου Θεοδώρα, στην οποία οφείλω τα πάντα. Η δύναμη, η υπομονή και η αφοσίωσή της θα αποτελούν πάντοτε φωτεινό παράδειγμα.

Ησαΐα Γεώργιος,

Λευκωσία, Απρίλιος 2022

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος	6
Δομή διπλωματικής εργασίας	6
Μεθοδολογία.....	7
Η συνεισφορά της παρούσας εργασίας.....	7
Βασικές παραδοχές	8
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ.....	11
1. Η Βουλή των Αντιπροσώπων	11
1.1. Ιστορική ανασκόπηση	11
1.1.1. Ανεξαρτησία	11
1.1.2. Πρώτες βουλευτικές εκλογές.....	11
1.1.3. Διακοινοτικές ταραχές 1963-1964	11
1.1.4. Πραξικόπημα και τουρκική εισβολή 1974	13
1.2. Η ανάδειξη, η συγκρότηση και η διάλυση της Βουλής	14
1.2.1. Βουλευτικές εκλογές	14
1.2.2. Εκλογικό σύστημα.....	14
1.2.3. Προσόντα εκλογιμότητας υποψήφιων Βουλευτών/Βουλευτριών	15
1.2.4. Ασυμβίβαστο του βουλευτικού αξιώματος	15
1.2.5. Καθήκοντα και δικαιώματα των Βουλευτών/Βουλευτριών	15
1.2.6. Πρόεδρος, γραμματείς και κοσμήτορες της Βουλής.....	16
1.2.7. Διάλυση της Βουλής.....	16
1.3. Η οργάνωση και η λειτουργία της Βουλής	17
1.3.1. Σύνοδοι της Βουλής.....	17
1.3.2. Συνεδριάσεις της Βουλής	17
1.3.3. Σύσκεψη του Προέδρου και των αρχηγών ή εκπροσώπων των κομμάτων	18
1.3.4. Κοινοβουλευτικές Επιτροπές	18
1.4. Διοικητική διάρθρωση	19
1.4.1. Υπηρεσία Κοινοβουλευτικών Επιτροπών	19
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	21
2. Θεσμικά πλεονεκτήματα του κυπριακού κοινοβουλίου	21
2.1. Εξέταση, τροποποίηση και ψήφιση σχεδίων νόμου.....	22
2.2. Διαμόρφωση οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής	24

2.3. Κατάθεση προτάσεων νόμου	27
2.4. Υποβολή ερωτήσεων.....	28
2.5. Εξέταση αυτεπάγγελτων θεμάτων	30
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ.....	32
3. Παθογένειες του κυπριακού κοινοβουλίου.....	32
3.1. Συνεννόηση μεταξύ των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών.....	33
3.2. Προετοιμασία Βουλευτών/Βουλευτριών	33
3.3. Διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου	34
3.4. Ανατροφοδότηση από άμεσα εμπλεκόμενους φορείς.....	38
3.5. Παρουσίες Βουλευτών/Βουλευτριών.....	39
3.6. Διαχωρισμός Κοινοβουλευτικών Επιτροπών.....	40
ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ	42
4. Τρόποι ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου.....	42
4.1. Κοινοβουλευτική βάση δεδομένων.....	43
4.2. Ζωντανή μετάδοση στις Κοινοβουλευτικές Επιτροπές	45
4.3. Ασυμβίβαστο κατοχής δημόσιου και ιδιωτικού αξιώματος.....	49
4.4. Απάλειψη διαβούλευσης και κατάλογος τροπολογιών	50
4.5. Συμβουλευτικές θεματικές ομάδες.....	52
4.6. Μητρώο παρουσιάσεων και οικονομικές αποκοπές	54
4.7. Επαναπροσδιορισμός Κοινοβουλευτικών Επιτροπών	56
ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ	57
5. Συμπεράσματα-Εισηγήσεις-Επίλογος.....	57
5.1. Συμπεράσματα	57
5.2. Εισηγήσεις.....	58
5.3. Επίλογος.....	59
Βιβλιογραφία	60

Πρόλογος

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος Πολιτικής Επιστήμης, με κατεύθυνση τις Διεθνείς Σχέσεις, στο Τμήμα Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Η διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε την ακαδημαϊκή χρονιά 2021 – 2022, με επιβλέποντα τον καθηγητή Δρ. Κυριάκο Δημητρίου.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να παρουσιάσει ορισμένα θεσμικά πλεονεκτήματα και παθογένειες του κυπριακού κοινοβουλίου και να προτείνει πιθανούς τρόπους ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου. Μερικά από τα ζητήματα που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της εργασίας ήταν ο τρόπος με τον οποίο η Βουλή μπορεί να ασκεί άμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία, τα προβλήματα που παρουσιάζει η σύνηθες διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου καθώς και η δυνητική ενίσχυση του θεσμού μέσω της δημιουργίας μιας εύχρηστης και περιεκτικής κοινοβουλευτικής βάσης δεδομένων. Μέσα από την καταγραφή των θεσμικών πλεονεκτημάτων και παθογενειών, γίνεται προσπάθεια για καλύτερη κατανόηση του υφιστάμενου θεσμού και εντοπισμού των σημείων εκείνων που χρήζουν βελτίωσης ή/και αναβάθμισης.

Βασικό ερευνητικό ερώτημα της διπλωματικής εργασίας είναι: «Ποια είναι τα θεσμικά πλεονεκτήματα και παθογένειες του κυπριακού κοινοβουλίου και με ποιους τρόπους μπορεί να ενισχυθεί το υφιστάμενο κοινοβουλευτικό έργο;»

Η εργασία μπορεί να προσφέρει χρήσιμα στοιχεία τα οποία να αποτελέσουν τη βάση μιας νέας κοινοβουλευτικής πραγματικότητας, προσαρμοσμένης στις ανάγκες του σύγχρονου ψηφιακού κόσμου.

Δομή διπλωματικής εργασίας

Η διπλωματική εργασία αποτελείται από πέντε βασικά μέρη.

Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει μια σύντομη παρουσίαση της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει μερικά από τα θεσμικά πλεονεκτήματα του κυπριακού κοινοβουλίου.

Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει μερικές από τις παθογένειες του κυπριακού κοινοβουλίου.

Το τέταρτο μέρος περιλαμβάνει μερικές προτάσεις ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου.

Το πέμπτο μέρος περιλαμβάνει τα συμπεράσματα, τις εισηγήσεις και τον επίλογο.

Μεθοδολογία

Για την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας ακολουθήθηκε η ποιοτική μέθοδος έρευνας. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ανάλυσης κειμένων και μη παρεμβατικής επιτόπιας παρατήρησης στο πεδίο. Κατά την παράθεση των ευρημάτων γίνεται προσπάθεια διασφάλισης της εγκυρότητας και αξιοπιστίας της έρευνας.

Η συνεισφορά της παρούσας εργασίας

Η παρούσα εργασία είναι ενδιαφέρουσα και σημαντική από άποψη πολιτικής επιστήμης, διότι καταπιάνεται με το κατεξοχήν μέσο λαϊκής διακυβέρνησης του σύγχρονου δυτικού κόσμου, το οποίο εξετάζεται ενδελεχώς υπό το πρίσμα της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, αναδεικνύοντας σημαντικά θεσμικά πλεονεκτήματα, παθογένειες αλλά και πιθανούς τρόπους ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου.

Βασικές παραδοχές

Πριν από την όποια ανάλυση επι του παρόντος ζητήματος, προκρίνω ως ακαδημαϊκά, ιδεολογικά και επιστημολογικά ορθή την παράθεση δύο βασικών παραδοχών. Η πρώτη είναι η αποδοχή του προβλήματος της επαγωγής και η δεύτερη η αποσιώπηση του φιλοσοφικού σκεπτικισμού.

Το πρόβλημα της επαγωγής

Στην καθημερινή μας ζωή χρησιμοποιούμε κατά κόρον επαγωγικούς συλλογισμούς με σκοπό είτε τη κατανόηση είτε την επιτέλεση διαφόρων δράσεων, οι οποίες μας υποβοηθούν στην πραγμάτωση βασικών φυσικών ή διανοητικών μας αναγκών. Για παράδειγμα:

Π1: Το α έχει γλυκιά γεύση.

Π2: Το β έχει γλυκιά γεύση.

Π3: Τα χ έχουν γλυκιά γεύση.

Π4: Τα α, β, χ είναι σοκολάτες.

Σ: Όλες οι σοκολάτες έχουν γλυκιά γεύση.

Στο εν λόγω παράδειγμα χρησιμοποιώντας όλα τα ειδικά μας τεκμήρια Π1, Π2, Π3 σε συνδυασμό με την κοινώς αποδεχτή συνιστώσα Π4 εξήγαμε το γενικό συμπέρασμα Σ. Το πρόβλημα με τέτοιου είδους συλλογισμούς έγκειται στο γεγονός του ότι βασίζονται αποκλειστικά σε παρελθοντικά ή παροντικά τεκμήρια, απαλείφοντας πλήρως όλα τα δυνητικά μελλοντικά τεκμήρια. Σκεφτείτε τη πρώτη φορά που καταναλώσατε σοκολάτα τύπου κουβερτούρα. Παρά το γεγονός ότι ανήκει στην ευρύτερη κατηγορία αυτού που θα αποκαλούσατε ως σοκολάτα, εντούτοις η υψηλή περιεκτικότητά της σε κακάο δημιουργεί μια αίσθηση πικρής παρά γλυκιάς γεύσης.

Ως εκ τούτου -και με την προϋπόθεση του ότι είστε ορθολογικοί δρώντες- στη βάση των νέων σας τεκμηρίων θα πρέπει να αναθεωρήσετε την παλιά σας πεποίθηση Σ και να την αντικαταστήσετε με μια πιο ισχυρή και εμπειριστατωμένη πεποίθηση, π.χ. Σ': Όλες σχεδόν οι σοκολάτες έχουν

γλυκιά γεύση έκτος από την κουβερτούρα, έχοντας όμως πάντα στο πίσω μέρος του μυαλού σας πως στη βάση νέων τεκμηρίων δύναται η αναθεώρησή της¹.

Σκεπτικισμός

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της φιλοσοφικής και εν γένει της διανοητικής σκέψης είναι ο σκεπτικισμός. Με απλά λόγια ο σκεπτικισμός δηλώνει το εξής: Στο βαθμό που δεν μπορείς να αποδείξεις ότι τα σκεπτικιστικά σενάρια δεν ισχύουν, τότε δύναται να ισχύουν.

Ένα κλασικό παράδειγμα σκεπτικιστικού σεναρίου είναι αυτό του κακού δαίμονα το οποίο διατυπώθηκε από τον Γάλλο φιλόσοφο Ρενέ Ντεκάρτ. Σύμφωνα με το εν λόγω παράδειγμα, οτιδήποτε αξιόνομε ως αληθές, δεν είναι τίποτα άλλο παρά η ψευδαίσθηση μιας κάλπικης πραγματικότητας η οποία μας παρουσιάζεται ως αληθινή, ένεκα της δύναμης ενός κακού δαίμονα που μας εξουσιάζει.

Παρόμοια σκεπτικιστικά σενάρια υπάρχουν πολλά. Εντούτοις, η βασική αξίωση παραμένει η ίδια: Αν δεν μπορείς να τα απορρίψεις, τότε δύναται να ισχύουν².

Αρετές

Τόσο το πρόβλημα της επαγωγής όσο και ο σκεπτικισμός αποτελούν τροχοπέδη στην όποια προσπάθεια κατανόησης και εξήγησης του κόσμου. Όσα τεκμήρια και να έχεις οι ορισμοί σου θα παραμένουν εσαεί ανοιχτοί (διότι δεν θα μπορέσεις ποτέ να έχεις πρόσβαση σε όλα τα δυνητικά τεκμήρια) και ακόμη, έστω και αν αποδεχτείς το πρόβλημα της επαγωγής, χαμηλώσεις τον γνωσιακό σου πήχη και συμβιβαστείς με μια πιο χαλαρή γνωσιακή θεώρηση, ο σκεπτικισμός θα υποβόσκει για να σου καταδείξει πως η οποιαδήποτε σου γνώση είναι πιθανώς απατηλή.

Εντούτοις, παρά τα καταστρεπτικά τους απότοκα, τα δύο αυτά προβλήματα πηγάζουν δύο βασικές αρετές οι οποίες επιτρέπουν την ουσιώδη καταπολέμηση ενός μεγάλου προβλήματος τόσο της ακαδημίας όσο και της ευρύτερης διάνοησης. Οι αρετές αυτές είναι το ανοιχτό μυαλό σκέψης και η επιμελημένη μετριοπάθεια. Το πρόβλημα, ο δογματισμός.

¹ Για περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με το πρόβλημα της επαγωγής βλέπε Henderson, Leah, «The Problem of Induction», The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2019 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/fall2019/entries/induction-problem/>.

² Για περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με το σκεπτικισμό βλέπε Comesaña, Juan and Peter Klein, «Skepticism», The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2019 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/win2019/entries/skepticism/>.

Εάν γνωρίσεις και αποδεχτείς το πρόβλημα της επαγωγής τότε εξ ορισμού δεν μπορείς να είσαι κλειστόμυαλος. Εάν γνωρίσεις και αποδεχτείς τον σκεπτικισμό τότε εξ ορισμού δεν μπορείς να είσαι απόλυτος. Εάν γνωρίσεις και αποδεχτείς τότε δεν μπορείς να είσαι δογματικός.

Η συζήτηση που ακολουθεί απαιτεί και τις δύο προαναφερθείσες αρετές. Χωρίς αυτές η όποια ανάλυση θα στερείται νοήματος.

Γεώργιος Ησαΐα

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. Η Βουλή των Αντιπροσώπων

1.1. Ιστορική ανασκόπηση

1.1.1. Ανεξαρτησία

Στις 16 Αυγούστου 1960 η Κύπρος έπαψε να αποτελεί βρετανική αποικία και έγινε ανεξάρτητο, κυρίαρχο κράτος. Την ίδια μέρα, ο τελευταίος Βρετανός κυβερνήτης Σερ Χιου Φουτ, σε επίσημη τελετή στη Βουλή των Αντιπροσώπων, παρέδωσε την εξουσία στον πρώτο Πρόεδρο της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ' και στον πρώτο της Αντιπρόεδρο, Φαζίλ Κουτσιούκ.

1.1.2. Πρώτες βουλευτικές εκλογές

Οι πρώτες βουλευτικές εκλογές πραγματοποιήθηκαν στις 31 Ιουλίου 1960 και στις 7 Αυγούστου 1960 έλαβαν χώρα οι εκλογές για την ανάδειξη των Κοινοτικών Συνελεύσεων. Οι εκλογές διεξήχθησαν με πλειοψηφικό σύστημα και με βάση την αποικιακή νομοθεσία. Ο αριθμός των Βουλευτών, σύμφωνα με το Σύνταγμα, οριζόταν στους πενήντα, από τους οποίους οι τριάντα πέντε εκλέγονταν από την ελληνική κοινότητα και οι δεκαπέντε από την τουρκική κοινότητα.

1.1.3. Διακοινοτικές ταραχές 1963-1964

Στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας γίνεται σαφής διάκριση των τριών πολιτειακών εξουσιών. Η Κυπριακή Πολιτεία είναι ανεξάρτητη και κυρίαρχη Δημοκρατία προεδρικού συστήματος, όπου η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και το Υπουργικό Συμβούλιο, η δικαστική από τα Δικαστήρια της Δημοκρατίας και η νομοθετική εξουσία από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τις Κοινοτικές Συνελεύσεις.

Παρ' όλα αυτά, μετά τις διακοινοτικές ταραχές που σημειώθηκαν το Δεκέμβριο του 1963-1964, οι δεκαπέντε Τουρκοκύπριοι Βουλευτές εγκατέλειψαν το βουλευτικό τους αξίωμα και έκτοτε οι έδρες τους παραμένουν κενές. Αποχώρησαν επίσης όλοι οι Τουρκοκύπριοι που κατείχαν πολιτειακά αξιώματα ή θέση στον δημόσιο τομέα.

Οι Ελληνοκύπριοι Βουλευτές, με σκοπό την αντιμετώπιση της συνταγματικής κρίσης η οποία προήλθε μετά την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων από τις πολιτειακές δομές του κράτους,

προχώρησαν στην ψήφιση του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμου του 1964 (33/1964) χωρίς τη συμμετοχή των Τουρκοκύπριων Βουλευτών³. Με τον υπό αναφορά νόμο ενοποιούνταν τα δύο Ανώτατα Δικαστήρια (Ανώτατο Συνταγματικό και Ανώτατο Δικαστήριο) σ' ένα ενιαίο Ανώτατο Δικαστήριο και εισάγονταν διάφορες άλλες διατάξεις στο δικαιοσύνη σύστημα. Επιπρόσθετα, καταργείτο η πρόνοια ότι οι Τουρκοκύπριοι θα έπρεπε να δικάζονται από Τουρκοκύπριους Δικαστές και οι Ελληνοκύπριοι από Ελληνοκύπριους Δικαστές.

Ο Τουρκοκύπριος Μουσταφά Ιμπραχίμ, δια του Τουρκοκύπριου δικηγόρου Αχμέτ Μπερμπερογλου, ήγειρε διάφορες ενστάσεις, μεταξύ των οποίων (α) ότι το Ενιαίο Ανώτατο Δικαστήριο δεν ήταν νόμιμα συσταθέν και δεν είχε εξουσία να αποφασίσει επί παραπεμφθέντος σ' αυτό συνταγματικού θέματος (εξουσία που είχε δυνάμει του Συντάγματος, το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο), (β) ότι ο Ν 33/1964 ήταν αντισυνταγματικός διότι δεν μετείχαν στη θέσπισή του οι Τουρκοκύπριοι Βουλευτές, και (γ) ότι με το Ν 33/1964 καταργήθηκε ουσιώδες δικαίωμα των μελών κάθε κοινότητας για εκδίκαση των υποθέσεων τους από Δικαστές της κοινότητάς τους.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, μετά από προβληματισμό, απέρριψε τις εν λόγω ενστάσεις και διατύπωσε τις αρχές του Δικαίου της Ανάγκης.

Σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστή Τριανταφυλλίδη, διατυπώθηκε η θέση ότι, παρόλο που το Σύνταγμα είναι ο υπέρτατος νόμος του κράτους και με τις διατάξεις του περιορίζονται οι εξουσίες της Βουλής, εντούτοις όταν το Σύνταγμα δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μία έκτακτη κατάσταση που δημιουργήθηκε και η οποία καταστρατηγεί τον πυρήνα του Συντάγματος ή όταν τα θεσμικά όργανα του κράτους δεν μπορούν να λειτουργήσουν και το Σύνταγμα δεν μπορεί να τροποποιηθεί σύμφωνα με τη θέληση του λαού, τότε, σύμφωνα με το Δίκαιο της Ανάγκης, η Νομοθετική Εξουσία, ανεμπόδιστη από το Άρθρον 179 του Συντάγματος, και δυνάμει του Άρθρου 61 του Συντάγματος, έχει εξουσία να νομοθετεί και οφείλει να νομοθετήσει, προς όφελος του λαού⁴.

³ Για περισσότερες πληροφορίες σε ό,τι αφορά τον υπό αναφορά νόμο βλέπε «Ο περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλες Διατάξεις) Νόμος του 1964 (33/1964)», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1964_1_33/full.html

⁴ Για περισσότερες πληροφορίες σε ό,τι αφορά την υπόθεση Ιμπραχίμ βλέπε «Attorney General of the Republic v. Mustafa Ibrahim and Others (1964) CLR 195», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022 http://www.cylaw.org/clr/1964/1964_1_195.pdf

Από το 1964, η επίκληση του Δικαίου της Ανάγκης έγινε σε πολλές περιπτώσεις περιλαμβανομένων και των περιπτώσεων των τροποποιήσεων του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι οποίες έγιναν με την ψήφο των μόνο Ελληνοκυπρίων Βουλευτών, εξαιτίας της μη επανόδου των Τουρκοκυπρίων Βουλευτών, της τουρκικής εισβολής, της συνεχιζόμενης κατοχής και της παράλληλης δημιουργίας του ψευδοκράτους⁵.

Έκτοτε, η Βουλή συνέχισε και συνεχίζει να λειτουργεί με βάση τις ισχύουσες συνταγματικές ρυθμίσεις, όπως αυτές ερμηνεύθηκαν κατά καιρούς από το Ανώτατο Δικαστήριο, στη βάση αρχών του Δικαίου της Ανάγκης. Μεταξύ άλλων, τον Μάρτιο του 1965, με νόμο που θέσπισε η Βουλή των Αντιπροσώπων, οι νομοθετικές αρμοδιότητες της Ελληνικής Κοινοτικής Συνέλευσης μεταβιβάστηκαν στη Βουλή, οι αρμοδιότητές της επί εκπαιδευτικών, μορφωτικών και διδακτικών θεμάτων στο συνιστώμενο με βάση τον ίδιο νόμο Υπουργείο Παιδείας και οι υπόλοιπες διοικητικές της αρμοδιότητες στα άλλα συναφή Υπουργεία⁶.

1.1.4. Πραξικόπημα και τουρκική εισβολή 1974

Λόγω της έκρυθμης κατάστασης που ακολούθησε μετά τα δραματικά γεγονότα του 1963-1964, οι επόμενες βουλευτικές εκλογές δεν διεξήχθησαν τον Ιούλιο του 1965 αλλά στις 5 Ιουλίου 1970, αφού η θητεία των μελών της Βουλής παρατεινόταν κάθε χρόνο με σχετική νομοθεσία. Το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου 1974 και η τουρκική εισβολή της 20ης Ιουλίου 1974 είχαν ως συνέπεια την αναβολή και πάλι των βουλευτικών εκλογών. Έτσι, οι επόμενες βουλευτικές εκλογές στην Κυπριακή Δημοκρατία διεξήχθησαν στις 5 Σεπτεμβρίου 1976⁷. Έκτοτε, οι βουλευτικές εκλογές διεξάγονται κανονικά⁸.

⁵ Polignosi, «Δίκαιο της Ανάγκης: Το Δίκαιο που επέτρεψε τη συνέχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.polignosi.com/cgibin/hweb?-A=46319&-V=limmata>

⁶ Για περισσότερες πληροφορίες σε ό,τι αφορά τη μεταβίβαση των νομοθετικών αρμοδιοτήτων της Ελληνικής Κοινοτικής Συνέλευσης στη Βουλή βλέπε «Ο περί Μεταβίβασης της Ασκήσεως των Αρμοδιοτήτων της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως και περί Υπουργείου Παιδείας Νόμος του 1965 (12/1965)», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1965_1_12/full.html

⁷ Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, «Ιστορική ανασκόπηση», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/historical-review>

⁸ Για περισσότερες πληροφορίες σε ό,τι αφορά της βουλευτικές εκλογές βλέπε Βουλή των Αντιπροσώπων, «Βουλευτικές Εκλογές», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B5%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AD%CF%82>

1.2. Η ανάδειξη, η συγκρότηση και η διάλυση της Βουλής

1.2.1. Βουλευτικές εκλογές

Η Βουλή των Αντιπροσώπων εκλέγεται με καθολική, άμεση και μυστική ψηφοφορία για περίοδο πέντε ετών. Η πενταετής θητεία κάθε Βουλής καλείται «Βουλευτική Περίοδος». Οι εκλογές είναι γενικές, διεξάγονται την ίδια μέρα σε όλη την κυπριακή επικράτεια και πρέπει να διασφαλίζουν την ελεύθερη, απρόσκοπτη και ανόθευτη έκφραση της λαϊκής βούλησης. Προκηρύσσονται με διάταγμα του Υπουργού Εσωτερικών, που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, και διενεργούνται τη δεύτερη Κυριακή του μήνα που προηγείται της λήξης της περιόδου της απερχόμενης Βουλής. Κάθε θέμα σχετικό με το κύρος των εκλογών εκδικάζεται οριστικά και αμετάκλητα από το Ανώτατο Δικαστήριο της Δημοκρατίας.

1.2.2. Εκλογικό σύστημα

Το Σύνταγμα δεν ορίζει συγκεκριμένο εκλογικό σύστημα ούτε καθορίζει τις εκλογικές περιφέρειες. Οι σχετικές ρυθμίσεις γίνονται με νόμο που ψηφίζει η Βουλή. Μέχρι το 1979 ίσχυε το πλειοψηφικό σύστημα, το οποίο αντικαταστάθηκε αρχικά από το σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής και αργότερα από το αναλογικό εκλογικό σύστημα, αφού το πλειοψηφικό δεν εξασφάλιζε την αντιπροσώπευση της μειοψηφίας και οδηγούσε σε άδικη και άνιση κατανομή των εδρών, μη συναρτώμενη με την πραγματική δύναμη των κομμάτων. Τον Νοέμβριο του 2015 ο εκλογικός νόμος τροποποιήθηκε ξανά και προβλέπει τη διάθεση των εδρών στην πρώτη κατανομή με το σύστημα της απλής αναλογικής, ενώ στις δύο φάσεις της δεύτερης κατανομής εφαρμόζεται ενισχυμένη αναλογική με ποσοστά 3,6% και 7,2%, αντίστοιχα.

Σύμφωνα με τον εκλογικό νόμο, για σκοπούς διεξαγωγής των βουλευτικών εκλογών η κυπριακή επικράτεια διαιρείται σε έξι εκλογικές περιφέρειες, η έκταση και τα όρια των οποίων αντιστοιχούν στην έκταση και στα όρια των έξι διοικητικών επαρχιών του κράτους. Σήμερα, από τις πενήντα έξι ελληνοκυπριακές έδρες, είκοσι έδρες κατανέμονται στη Λευκωσία, δώδεκα στη Λεμεσό, έντεκα στην Αμμόχωστο, έξι στη Λάρνακα, τέσσερις στην Πάφο και τρεις στην Κερύνεια⁹.

⁹ Για περισσότερες πληροφορίες σε ό, τι αφορά το εκλογικό σύστημα βλέπε «Ο περί Εκλογής Μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων Νόμος του 1979 (72/1979)», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022 http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1979_1_72/index.html

1.2.3. Προσόντα εκλογιμότητας υποψηφίων Βουλευτών/Βουλευτριών

Για να θέσει κάποιος/κάποια υποψηφιότητα για το αξίωμα του/της Βουλευτή/Βουλευτριάς, πρέπει να είναι πολίτης της Δημοκρατίας, να έχει συμπληρώσει το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας του/της, να μην έχει καταδικαστεί για αδίκημα ατιμωτικό ή ηθικής αισχρότητας, να μην έχει στερηθεί την εκλογιμότητα λόγω εκλογικού αδικήματος και να μην πάσχει από διανοητική νόσο που τον/την καθιστά ανίκανο να ασκήσει τα καθήκοντά του/της.

1.2.4. Ασυμβίβαστο του βουλευτικού αξιώματος

Σύμφωνα με της συνταγματικές πρόνοιες του άρθρου 70, η ιδιότητα του/της Βουλευτή/Βουλευτριάς είναι ασυμβίβαστη με το αξίωμα του/της Υπουργού, του/της Δημάρχου, του/της δημοτικού συμβούλου, του μέλους των ενόπλων δυνάμεων ή των σωμάτων ασφαλείας, καθώς και με οποιοδήποτε άλλο δημόσιο ή δημοτικό αξίωμα ή θέση.

1.2.5. Καθήκοντα και δικαιώματα των Βουλευτών/Βουλευτριών

Οι Βουλευτές/Βουλευτρίες πριν από την ανάληψη των καθηκόντων τους δίνουν σε δημόσια συνεδρίαση της Βουλής, διαβεβαίωση ότι θα επιδεικνύουν πίστη και σεβασμό στο Σύνταγμα και στους νόμους που συνάδουν με αυτό, καθώς και στη διατήρηση της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Δημοκρατίας.

Επιπρόσθετα, οι Βουλευτές/Βουλευτρίες απολαύουν κάποιων προνομίων που συνδέονται με το λειτουργημά τους. Αυτά είναι το ανεύθυνο των Βουλευτών/Βουλευτριών για γνώμη που εξέφρασαν ή ψήφο που έδωσαν στη Βουλή των Αντιπροσώπων και η ασυλία των Βουλευτών/Βουλευτριών.

Χωρίς άδεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν μπορεί να διωχθεί, να συλληφθεί ή να φυλακιστεί Βουλευτής/Βουλευτρία για όσο χρόνο εξακολουθεί να είναι μέλος του κοινοβουλίου. Τέτοια άδεια δεν απαιτείται για αδικήματα που επισύρουν ποινή φυλάκισης πέντε ετών και άνω, εφόσον ο/η αδικοπραγήσας/αδικοπραγήσα κατελήφθη επ' αυτοφώρω. Στην περίπτωση αυτή ειδοποιείται αμέσως το Ανώτατο Δικαστήριο και αποφασίζει για την παροχή ή μη άδειας για συνέχιση της δίωξης ή της κράτησης.

Περαιτέρω, για να έχουν τη δυνατότητα οι Βουλευτές/Βουλευτρίες να ασκούν απερίσπαστα το λειτουργημά τους και για να διαφυλαχτεί η ανεξαρτησία τους, λαμβάνουν βουλευτική

αποζημίωση από το δημόσιο ταμείο. Οποιαδήποτε αύξηση της βουλευτικής αποζημίωσης δεν μπορεί να τεθεί σε ισχύ κατά τη διάρκεια της περιόδου της Βουλής των Αντιπροσώπων κατά την οποία αυτή αποφασίστηκε.

1.2.6. Πρόεδρος, γραμματείς και κοσμήτορες της Βουλής

Σύμφωνα με το Σύνταγμα, ο/η Πρόεδρος της Βουλής εκλέγεται από τα μέλη της στην πρώτη συνεδρίαση της βουλευτικής περιόδου και η εκλογή του/της ισχύει για ολόκληρη την περίοδο. Σε περίπτωση πρόσκαιρης απουσίας του/της ή όταν εκκρεμεί η πλήρωση του κενωθέντος αξιώματος του/της Προέδρου, τα καθήκοντά του ασκεί ο/η πρεσβύτερος/πρεσβύτερη Βουλευτής/Βουλευτρια, εκτός αν το σώμα αποφασίσει διαφορετικά.

Μετά την εκλογή του/της ο/η Πρόεδρος διορίζει δύο Βουλευτές/Βουλευτριες ως γραμματείς και δύο ως κοσμήτορες/κοσμήτριες της Βουλής. Ο/Η Πρόεδρος της Βουλής, μεταξύ άλλων, διευθύνει και συντονίζει τις εργασίες της Ολομέλειας και φροντίζει για την ομαλή διεξαγωγή των εργασιών της. Επιπλέον, προΐσταται των υπηρεσιών του κοινοβουλίου και δίνει εντολές για την πραγματοποίηση των δαπανών που προβλέπονται από τον προϋπολογισμό της Βουλής.

Ο/Η Πρόεδρος μεριμνά για την οργάνωση και την εύρυθμη λειτουργία της Βουλής, επιβάλλοντας την τήρηση του κανονισμού της, αντιπροσωπεύει τη Βουλή στις διάφορες εντός και εκτός της Βουλής εκδηλώσεις, και απευθύνεται εκ μέρους της Βουλής προς τον/την Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τους/τις λοιπούς/λοιπές αξιωματούχους της πολιτείας. Επίσης, αντικαθιστά τον/την Πρόεδρο της Δημοκρατίας σε περίπτωση προσωρινής απουσίας ή προσωρινού κωλύματός του/της.

1.2.7. Διάλυση της Βουλής

Η Βουλή μπορεί να διαλυθεί πριν από τη λήξη της πενταετούς βουλευτικής περιόδου με απόφαση της Ολομέλειας που λαμβάνεται με απόλυτη πλειοψηφία. Η απόφαση αυτή καθορίζει την ημερομηνία διενέργειας των εκλογών, που δεν μπορεί να απέχει λιγότερο από τριάντα και περισσότερο από σαράντα μέρες από την ημερομηνία που λήφθηκε η σχετική απόφαση, καθώς και την ημερομηνία της πρώτης συνεδρίασης της νεοεκλεγόμενης Βουλής, που δεν μπορεί να απέχει περισσότερο από δεκαπέντε μέρες από τις εκλογές.

Η Βουλή που εκλέγεται έπειτα από διάλυση του σώματος εκλέγεται για περίοδο ίση με τη μη διανυθείσα περίοδο της διαλυθείσας Βουλής, με εξαίρεση τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η

απόφαση για διάλυση λαμβάνεται τον τελευταίο χρόνο της θητείας της απερχόμενης Βουλής, οπότε εκλέγεται και για την επόμενη πενταετή περίοδο¹⁰.

1.3. Η οργάνωση και η λειτουργία της Βουλής

1.3.1. Σύνοδοι της Βουλής

Η Βουλή συνέρχεται αυτοδίκαια σε τακτική σύνοδο δεκαπέντε μέρες μετά τις γενικές εκλογές και ο τρόπος λειτουργίας της καθορίζεται, με βάση το Σύνταγμα, από εσωτερικό κανονισμό. Η τακτική σύνοδος της Βουλής διαρκεί από τρεις έως έξι μήνες τον χρόνο, σύμφωνα με απόφασή της. Στην πράξη όμως οι σύνοδοι της Βουλής συνήθως διαρκούν από εννέα έως δέκα μήνες. Έκτακτη σύνοδος συγκαλείται από τον/την Πρόεδρο της Βουλής έπειτα από γραπτή αίτηση δέκα Βουλευτών/Βουλευτριών, στην οποία αναφέρονται ρητά οι λόγοι για τους οποίους ζητείται η έκτακτη σύγκληση της Βουλής.

1.3.2. Συνεδριάσεις της Βουλής

Οι συνεδριάσεις της Βουλής είναι δημόσιες, συγκαλούνται συνήθως κάθε Πέμπτη και τα πρακτικά των συζητήσεων της Ολομέλειας, τα οποία τηρούνται κατά λέξη, δημοσιεύονται. Το σώμα βρίσκεται σε απαρτία, εφόσον παρίσταται το ένα τρίτο τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των Βουλευτών/Βουλευτριών. Η Βουλή μπορεί, αν κριθεί αναγκαίο, να διασκεφθεί σε μυστική συνεδρίαση με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των τριών τετάρτων του συνολικού αριθμού των Βουλευτών/Βουλευτριών.

Η ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης της Ολομέλειας περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια: τη νομοθετική εργασία, την κατάθεση νομοσχεδίων και εγγράφων, τις ερωτήσεις των Βουλευτών/Βουλευτριών προς την κυβέρνηση και τους/τις Υπουργούς και τις σχετικές απαντήσεις και, τέλος, τη συζήτηση των θεμάτων που εγγράφουν τα μέλη του σώματος¹¹.

Ο/Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να απευθύνεται με μηνύματα στο κοινοβούλιο ή να διαβιβάζει σ' αυτό τις απόψεις του μέσω των Υπουργών. Οι Υπουργοί μπορούν να

¹⁰ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Η ανάδειξη, η συγκρότηση και η διάλυση της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/election-composition-and-dissolution-of-the-house-of-representatives>

¹¹ Για ένα παράδειγμα ημερήσιας διάταξης συνεδρίασης Ολομέλειας βλέπε Βουλή των Αντιπροσώπων, «ΙΒ' ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΣΥΝΟΔΟΣ Α', 21η συνεδρίαση», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/images/media/redirectfile/21-10032022%20agenda%20.pdf>

παρακολουθούν τις συνεδριάσεις της Ολομέλειας και των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και να προβαίνουν σε δηλώσεις ή να ενημερώνουν για θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές τους.

1.3.3. Σύσκεψη του Προέδρου και των αρχηγών ή εκπροσώπων των κομμάτων

Με την τέταρτη τροποποίηση του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων στις 7 Νοεμβρίου 2013, θεσμοθετήθηκε η μέχρι τότε άτυπη σύσκεψη αρχηγών ή εκπροσώπων των πολιτικών κομμάτων. Πρόκειται για έναν θεσμό με συντονιστικό και καθοδηγητικό ρόλο, που αποσκοπεί στην καλύτερη οργάνωση των εργασιών της Βουλής μέσω της συνεργασίας του/της Προέδρου και όλων των κομμάτων. Οι εισηγήσεις και οι υποδείξεις της σύσκεψης των αρχηγών γίνονται συνήθως σεβαστές από τα μέλη του κοινοβουλίου, ωστόσο σε καμιά περίπτωση δεν υποκαθιστούν τις αποφάσεις της Ολομέλειας και ο ρόλος της είναι καθαρά συμβουλευτικός.

1.3.4. Κοινοβουλευτικές Επιτροπές

Για τη μεθοδικότερη διεκπεραίωση του κοινοβουλευτικού έργου, το Σύνταγμα και ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπουν τη σύσταση και λειτουργία Επιτροπών, τη σύνθεση των οποίων αποφασίζει η Επιτροπή Επιλογής. Οι πολιτικές κομματικές ομάδες στη Βουλή εκπροσωπούνται δεόντως σε κάθε Κοινοβουλευτική Επιτροπή.

Η Επιτροπή Επιλογής καταρτίζει τις μόνιμες Κοινοβουλευτικές Επιτροπές, που αντιστοιχούν στα συναφή Υπουργεία, καθώς και οποιεσδήποτε άλλες προσωρινές, συνιστώμενες για ορισμένο σκοπό (ad hoc Επιτροπές) ή ειδικές Κοινοβουλευτικές Επιτροπές. Κάθε Κοινοβουλευτική Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία, αν παρίσταται το ένα δεύτερο τουλάχιστον του αριθμού των μελών της. Οι αποφάσεις των Επιτροπών λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία. Σε περίπτωση ισοψηφίας ο/η Πρόεδρος ή ο/η αναπληρωτής/αναπληρώτρια πρόεδρος της Επιτροπής έχει δεύτερη ή νικώσα ψήφο.

Οι Επιτροπές μελετούν τα σχέδια νόμου που κατατίθενται στο σώμα για ψήφιση και όλα τα θέματα που εγγράφονται στην Ολομέλεια και παραπέμπονται σ' αυτές. Κάθε Επιτροπή μπορεί αυτεπάγγελα να εξετάσει στα πλαίσια της άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου και οποιοδήποτε άλλο θέμα συναφές με τις αρμοδιότητές της¹².

¹² Βουλή των Αντιπροσώπων, «Η οργάνωση και η λειτουργία της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/organization-and-functioning-of-the-house>

1.4. Διοικητική διάρθρωση

1.4.1. Υπηρεσία Κοινοβουλευτικών Επιτροπών

Η Υπηρεσία Κοινοβουλευτικών Επιτροπών αποτελεί την κατεξοχήν αρμόδια υπηρεσία της Βουλής για τη στήριξη του νομοθετικού έργου και του ασκούμενου κοινοβουλευτικού ελέγχου. Κάθε Κοινοβουλευτική Επιτροπή υποστηρίζεται από γραμματεία, στην οποία αποσπώνται ένας ή περισσότεροι γραμματείς οι οποίοι παρακάθονται στις συνεδρίες, ετοιμάζουν σε συνεργασία με τον/την Πρόεδρο και τα μέλη της οικείας Επιτροπής την ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων, τηρούν συνοπτικά πρακτικά των διεξαγόμενων συζητήσεων, εν γένει δε παρέχουν στις Επιτροπές κάθε τεχνοκρατική στήριξη κατά τη λειτουργία τους¹³.

Στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, οι γραμματείς μελετούν ειδικότερα και εκ των προτέρων τα εκάστοτε κατατιθέμενα από την εκτελεστική εξουσία νομοσχέδια, προτάσεις νόμου και κανονισμούς και υποβάλλουν στις Επιτροπές τις παρατηρήσεις τους επί πλείστων όσων θεμάτων, προβαίνοντας επίσης στον δέοντα νομοτεχνικό έλεγχο. Είναι επίσης επιφορτισμένοι με το έργο της ενσωμάτωσης στα κείμενα των εκάστοτε υποβαλλόμενων στην Ολομέλεια του σώματος προς ψήφιση σχεδίων νόμου, των τελικών αποφάσεων των Επιτροπών που λαμβάνονται στο πλαίσιο του νομοθετικού έργου, όπως και των τροπολογιών Βουλευτών/Βουλευτριών που εγκρίνονται στο στάδιο της συζήτησης από την Ολομέλεια του σώματος. Επιπροσθέτως, συντάσσουν τις εκθέσεις των Επιτροπών, με τις οποίες οι Επιτροπές υποβάλλουν στην Ολομέλεια τα νομοσχέδια, προτάσεις νόμου ή κανονισμούς προς ψήφιση.

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η Υπηρεσία Κοινοβουλευτικών Επιτροπών έχει επίσης το αποκλειστικό καθήκον της σύνταξης προτάσεων νόμου, εφόσον τούτο ζητηθεί αρμοδίως. Στηρίζει επίσης τη λειτουργία των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών κατά την άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου, ο οποίος ασκείται, μεταξύ άλλων, με την εγγραφή θεμάτων με την προβλεπόμενη διαδικασία του αυτεπαγγέλτου, ήτοι μετά από πρόταση Βουλευτή/Βουλευτριάς¹⁴.

¹³ Για ένα παράδειγμα ημερήσιας διάταξης συνεδρίασης Κοινοβουλευτικής Επιτροπής βλέπε Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ημερήσια διάταξη της συνεδρίας της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/images/media/redirectfile/003.04.11.01-10032022%20-%20CE%91%CE%9D%CE%91%CE%98%CE%95%CE%A9%CE%A1%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%97-merged.pdf>

¹⁴ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ο Κανονισμός της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας», Λευκωσία (Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, 01/11/2019), σελ. 17

Επιπλέον, η Υπηρεσία Κοινοβουλευτικών Επιτροπών στηρίζει τις Επιτροπές κατά τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού και των προϋπολογισμών των νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου και παρέχει στήριξη για τη διοργάνωση της Βουλής Γερόντων, της Κυπριακής Παιδοβουλής και της Βουλής των Νέων Αντιπροσώπων, καθώς και άλλων ειδικών συνόδων της Βουλής.¹⁵

¹⁵ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας: Οι υπηρεσίες του κοινοβουλίου και η λειτουργία τους», Λευκωσία (Υπηρεσία Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων, 2021), σελ. 11-13

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. Θεσμικά πλεονεκτήματα του κυπριακού κοινοβουλίου

Στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων μου ως εκτελεστικός λειτουργός του ηλεκτρονικού νομοθετικού παρατηρητηρίου Nomoplatform, είχα την ευκαιρία να παρευρεθώ σε αρκετές συνεδριάσεις Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και Ολομέλειας της Βουλής¹⁶. Απότοκο της παρουσίας μου ήταν ο εντοπισμός ορισμένων θεσμικών πλεονεκτημάτων του κυπριακού κοινοβουλίου.

Συγκεκριμένα, έχουν εντοπιστεί τα παρακάτω θεσμικά πλεονεκτήματα:

(α) Η Βουλή μπορεί να ασκεί άμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της εξέτασης, τροποποίησης και ψήφισης σχεδίων νόμου.

(β) Η Βουλή μπορεί να ασκεί άμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της διαμόρφωσης της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής του κράτους.

(γ) Η Βουλή μπορεί να ασκεί άμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της κατάθεσης προτάσεων νόμου.

(δ) Η Βουλή μπορεί να ασκεί έμμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της υποβολής ερωτήσεων.

(ε) Η Βουλή μπορεί να ασκεί έμμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της εξέτασης αυτεπάγγελτων θεμάτων.

Ο πιο πάνω κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός και παρουσιάζει μόνο ορισμένα από τα θεσμικά πλεονεκτήματα του κυπριακού κοινοβουλίου. Εντούτοις, παρά τους όποιους περιορισμούς, μπορεί

¹⁶ Το ηλεκτρονικό νομοθετικό παρατηρητήριο Nomoplatform είναι μια πολιτικά ανεξάρτητη πρωτοβουλία που έχει ως στόχο την αύξηση της διαφάνειας, προσφέροντας στους πολίτες την ευκαιρία να παρακολουθούν άμεσα και έγκυρα τις διεργασίες που επιτελούνται εντός της Βουλής. Στο Nomoplatform, ο κάθε πολίτης, εκτός από το να έχει πρόσβαση στις διαδικασίες κατάθεσης, εξέτασης και ψήφισης σχεδίων νόμου, μπορεί να λαμβάνει ειδησεογραφική ενημέρωση για τις διεργασίες που επιτελούνται εντός της Βουλής και να ανατρέχει στα βιογραφικά στοιχεία του κάθε Βουλευτή/Βουλευτριάς. Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε το <https://www.nomoplatform.cy/>.

να λειτουργήσει καθοδηγητικά προς την κατανόηση βασικών θεσμικών πλεονεκτημάτων του κυπριακού κοινοβουλίου.

2.1. Εξέταση, τροποποίηση και ψήφιση σχεδίων νόμου

Η Βουλή είναι το κατεξοχήν νομοθετικό όργανο του κράτους. Η νομοθετική της λειτουργία συνίσταται στη θέσπιση, τροποποίηση και ψήφιση σχεδίων νόμου. Η κάθε προτεινόμενη νομοθεσία υποβάλλεται στη Βουλή υπό τη μορφή σχεδίων νόμου (νομοσχέδια, προτάσεις νόμου, κανονισμοί). Το δικαίωμα της υποβολής νομοσχεδίων ανήκει στους Υπουργούς και των προτάσεων νόμου στους Βουλευτές/Βουλευτρίες, με τον περιορισμό ότι αυτές δε συνεπάγονται αύξηση των δαπανών που προβλέπονται από τον προϋπολογισμό. Κάθε σχέδιο νόμου που κατατίθεται στη Βουλή συνοδεύεται υποχρεωτικά από αιτιολογική έκθεση, επεξηγηματική δηλαδή έκθεση σχετικά με τους λόγους που επιβάλλουν τη θέσπιση ή την τροποποίηση ή κατάργηση σχετικής νομοθεσίας.

Τα σχέδια νόμου που κατατίθενται στη Βουλή παραπέμπονται αρχικά για εξέταση και νομοτεχνική επεξεργασία στην αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή. Στην Επιτροπή καλείται ο εισηγητής της προτεινόμενης νομοθεσίας (Βουλευτής/Βουλευτρία/Υπουργός ή εκπρόσωπός του/της), για να υποστηρίξει και να αναπτύξει τη σχετική πρόταση. Η Επιτροπή έχει δικαίωμα να καλέσει οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο όργανο, αρχή, οργανισμό, σωματείο, σύνδεσμο προσώπων, συντεχνία, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, για να παράσχει πληροφορίες και στοιχεία ή για να εκφράσει και να αναπτύξει απόψεις σχετικά με το υπό συζήτηση θέμα. Η Επιτροπή υποβάλλει στη συνέχεια έκθεση στην Ολομέλεια του σώματος με τις παρατηρήσεις και τα πορίσματά της από την εξέταση του θέματος και με τις συστάσεις της για ψήφιση ή για καταψήφιση ¹⁷.

¹⁷ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ο πολιτικός ρόλος και οι αρμοδιότητες της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/the-political-role-and-the-responsibilities-of-the-house->. Για ένα παράδειγμα κατάθεσης σχεδίου νόμου στη Βουλή των Αντιπροσώπων βλέπε Βουλή των Αντιπροσώπων, «Κατάθεση νομοσχεδίων και εγγράφων, Συνεδρία Ολομέλειας 18/09/2020, Νομοσχέδια, 23.01.061.142-2020», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF/%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%AC%CF%86%CF%89%CE%BD/%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%AC%CF%86%CF%89%CE%BD->

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 40Α(5) και 40Α(9), «Στάδια συζήτησης νομοσχεδίων και προτάσεων νόμου από Επιτροπή» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 15-16:

«Στο πλαίσιο της συνήθους διαδικασίας συζήτησης νομοσχεδίου ή προτάσεως νόμου, η συζήτηση στην πρώτη συνεδρία της Επιτροπής διεξάγεται εν πάση περιπτώσει επί της αρχής του οικείου σχεδίου νόμου, ήτοι επί των σκοπών και της φιλοσοφίας αυτού, ακολουθούν δε σε επόμενες χρονικά απέχουσες μεταξύ τους συνεδρίες, τα υπόλοιπα στάδια συζήτησης, ήτοι το στάδιο της κατ' άρθρον συζήτησης, το στάδιο της τοποθέτησης και λήψης απόφασης για υποβολή του σχεδίου νόμου με Έκθεση στην Ολομέλεια του Σώματος προς ψήφιση και το στάδιο της διαβούλευσης επί τροπολογιών Βουλευτών σε σχέδια νόμου που θα υποβληθούν στην Ολομέλεια του σώματος προς ψήφιση».

«Ουδέν νομοσχέδιο και ουδεμία πρόταση νόμου τίθεται ενώπιον της Ολομέλειας του Σώματος προς ψήφιση εάν δεν έχει προηγουμένως διέλθει όλα τα προβλεπόμενα στάδια συζήτησης από την αρμόδια Επιτροπή, ήτοι το στάδιο της συζήτησης επί της αρχής σχεδίου νόμου, το στάδιο της κατ' άρθρον συζήτησης, το στάδιο της τοποθέτησης και λήψης τελικής απόφασης επί του οικείου σχεδίου νόμου για υποβολή του με Έκθεση στην Ολομέλεια του Σώματος προς ψήφιση, όπως και το στάδιο της διαβούλευσης επί τροπολογιών Βουλευτών σε σχέδια νόμου που θα υποβληθούν στην Ολομέλεια του Σώματος προς ψήφιση».

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 42(4), «Διαδικασία συζήτησης ενώπιον Κοινοβουλευτικής Επιτροπής» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 18:

«Κάθε Κοινοβουλευτική Επιτροπή έχει δικαίωμα να καλεί οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο όργανο, αρχή, οργανισμό, σωματείο, σύνδεσμο προσώπων, συντεχνία ή φυσικό ή νομικό πρόσωπο για να παράσχει πληροφορίες και στοιχεία ή να εκφράσει και να αναπτύξει απόψεις ή γνώμες για οποιοδήποτε υπό συζήτηση νομοσχέδιο ή θέμα».

Τα πιο πάνω καθιστούν σαφές πως ο εποπτικός ρόλος του κοινοβουλίου σε ό,τι αφορά την εξέταση των σχεδίων νόμου είναι εξέχουσας σημασίας. Οι Βουλευτές/Βουλευτρίες μπορούν να

[2020/03/01/061.142-2020](https://www.parliament.go.ke/2020/03/01/061.142-2020)

χρησιμοποιούν εξαντλητικά τις νομοθετικές τους δικαιοδοσίες με σκοπό τόσο την βέλτιστη επιτέλεση του κοινοβουλευτικού έργου όσο και την άσκηση άμεσου ελέγχου στην εκάστοτε εκτελεστική εξουσία.

π.χ. Αρμόδιο Υπουργείο καταθέτει στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Τάδε νομοσχέδιο με τίτλο «Ο περί του Τάδε Νόμος του 2022».

Σε πρώτη φάση (συζήτηση επί της αρχής) η Κοινοβουλευτική Επιτροπή προσκαλεί αρμόδιους και άμεσα εμπλεκόμενους φορείς για να λάβει επεξηγήσεις επί του συγκεκριμένου σχεδίου νόμου (σκοπός, φιλοσοφία, τι προνοεί, πως θα ωφελήσει την Δημοκρατία κ.α.). Οι Βουλευτές/Βουλευτρίες θέτουν ερωτήματα προς τους προσκεκλημένους και ζητούν γραπτές καταθέσεις υπομνημάτων/μελετών που θα τους υποβοηθήσουν στη βέλτιστη επιτέλεση του κοινοβουλευτικού τους έργου. Η συνεδρία ολοκληρώνεται και η Επιτροπή αποφασίζει να προχωρήσει στην κατ' άρθρον συζήτηση του σχεδίου νόμου.

Κατά τη διάρκεια της κατ' άρθρον συζήτησης, η Επιτροπή διαβάζει άρθρο προς άρθρο το σχέδιο νόμου και οι Βουλευτές/Βουλευτρίες παραθέτουν τυχών ενστάσεις ή/και ενδοιασμούς και προχωρούν σε ενσωμάτωση ή/και διαγραφή συγκεκριμένων άρθρων.

Ως εκ τούτου, μέσω της εξέτασης, τροποποίησης και δυνατότητας καταψήφισης των σχεδίων νόμου που κατατίθενται ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων, οι Βουλευτές/Βουλευτρίες μπορούν να ασκούν άμεσο κοινοβουλευτικό έλεγχο τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία.

2.2. Διαμόρφωση οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής

Η Βουλή, νομοθετώντας και ασκώντας την ελεγκτική της αρμοδιότητα, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη χάραξη και στην αναμόρφωση της εκάστοτε οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής, στον βαθμό που εκφράζεται με τον κρατικό προϋπολογισμό. Οι αρμοδιότητες του κοινοβουλίου ως προς την οικονομική διαχείριση του κράτους είναι καθοριστικές, δεδομένου ότι ο ετήσιος κρατικός προϋπολογισμός τυγχάνει της μελέτης και της έγκρισής του¹⁸. Μέσω της διεργασίας αυτής η Βουλή ελέγχει, αξιολογεί και εγκρίνει τις δημόσιες δαπάνες, τα σχέδια αναπτύξεως, την

¹⁸ Για ένα παράδειγμα κρατικού προϋπολογισμού βλέπε Υπουργείο Οικονομικών, «Ο περί Προϋπολογισμού του 2022 Νόμος του 2021», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <https://www.nomoplatform.cy/bills/o-peri-proypologismoy-toy-2022-nomos-toy-2021/>

αριθμητική και οργανωτική επάρκεια της δημόσιας υπηρεσίας, καθώς και τα σχέδια ανακουφίσεως για τους εκτοπισθέντες και τους παθόντες¹⁹.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 81(1), «ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 40:

«Ο προϋπολογισμός κατατίθεται εις την Βουλήν των Αντιπροσώπων το αργότερον τρεις μήνας προ της υπό του νόμου καθοριζομένης ημερομηνίας ενάρξεως του οικονομικού έτους και ψηφίζεται υπό της Βουλής των Αντιπροσώπων προ της ημερομηνίας ενάρξεως του οικονομικού έτους».

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 167, «ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 42:

«Η Βουλή των Αντιπροσώπων δύναται να ψηφίση ή να αρνηθή την ψήφισιν οιασδήποτε δαπάνης περιλαμβανομένης εις συμπληρωματικόν προϋπολογισμόν, δεν δύναται όμως να ψηφίση αύξησιν δαπάνης ή μεταβολήν του σκοπού, δι ον αύτη προορίζεται».

Ο προϋπολογισμός κατατίθεται στη Βουλή το αργότερο τρεις μήνες πριν από την έναρξη του οικονομικού έτους (1η Ιανουαρίου) και ψηφίζεται από αυτή πριν από την έναρξή του. Αν για οποιοδήποτε λόγο δεν καταστεί δυνατή η έγκριση του προϋπολογισμού μέχρι την έναρξη του οικονομικού έτους, η Βουλή μπορεί, με απόφασή της, να παράσχει εξουσιοδότηση για διενέργεια οποιασδήποτε δαπάνης απαιτείται για τη συνέχιση δημόσιων υπηρεσιών αναφορικά με τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο. Τα κονδύλια που εγκρίνει η Βουλή σε αυτές τις περιπτώσεις ονομάζονται δωδεκατημόρια και δεν πρέπει να υπερβαίνουν το ποσό που είχε εγκρίνει η Βουλή στον προϋπολογισμό του προηγούμενου έτους για τον ίδιο σκοπό. Επίσης, αν κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους διαπιστωθεί ότι το κονδύλι που ψήφισε η Βουλή για κάποιο σκοπό είναι ανεπαρκές ή αν παραστεί ανάγκη να διατεθεί κονδύλι για σκοπό που δεν είχε προβλεφθεί και

¹⁹ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ο πολιτικός ρόλος και οι αρμοδιότητες της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/the-political-role-and-the-responsibilities-of-the-house->

συμπεριληφθεί στον ετήσιο προϋπολογισμό, κατατίθεται στη Βουλή συμπληρωματικός προϋπολογισμός, για να καλυφθεί η ανάγκη που προέκυψε.

Επιπρόσθετα, η Βουλή επηρεάζει τη διαμόρφωση της εκάστοτε κυβερνητικής δημοσιονομικής πολιτικής, αφού εγκρίνει τις κυβερνητικές εγγυήσεις και τα δάνεια, τους προϋπολογισμούς των νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου και τα τέλη και δικαιώματα που επιβάλλουν διάφορες αρχές και οργανισμοί.

Τέλος, το κοινοβούλιο εγκρίνει τον τελικό απολογισμό, που περιλαμβάνει τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του προϋπολογισμού. Στη Βουλή κατατίθεται επίσης η ετήσια έκθεση του Γενικού Ελεγκτή²⁰.

π.χ. Ενώπιον της Ολομέλειας του σώματος κατατίθεται «Ο περί Προϋπολογισμού του Τάδε Νόμος του 2022».

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης του προϋπολογισμού, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού προσκαλεί αρμόδιους και άμεσα εμπλεκόμενους φορείς ούτως ώστε να λάβει τις απαραίτητες επεξηγήσεις (σκοπός, φιλοσοφία προϋπολογισμού, δαπάνες, έσοδα, κ.α.).

Κατά τη διάρκεια της εν λόγω συζήτησης, οι Βουλευτές/Βουλευτρίες εγείρουν ενστάσεις αναφορικά με συγκεκριμένες δαπάνες που συμπεριλαμβάνονται εντός του προϋπολογισμού και ζητούν από τον/την αρμόδιο/αρμόδια φορέα να επανεξετάσει τις συγκεκριμένες δαπάνες. Επιπρόσθετα, οι Βουλευτές/Βουλευτρίες καταθέτουν τροπολογίες ζητώντας ένθεση σημείωσης έναντι οποιωνδήποτε δαπανών, ώστε προτού διενεργηθεί οποιαδήποτε δαπάνη που αφορά στον «Ο περί Προϋπολογισμού του Τάδε Νόμος του 2022», να ενημερώνεται η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού και να εξασφαλίζεται η γραπτή συγκατάθεσή της. Τέλος, οι Βουλευτές/Βουλευτρίες καταθέτουν και υπερψηφίζουν τροπολογία για αποκοπή συγκεκριμένων δαπανών που αφορούν στον «Ο περί Προϋπολογισμού του Τάδε Νόμος του 2022».

²⁰ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ο πολιτικός ρόλος και οι αρμοδιότητες της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/the-political-role-and-the-responsibilities-of-the-house->

Ως εκ τούτου, μέσω της δυνατότητας επηρεασμού της διαμόρφωσης της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής του κράτους, οι Βουλευτές/Βουλευτίριες μπορούν να ασκούν άμεσο κοινοβουλευτικό έλεγχο τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία.

2.3. Κατάθεση προτάσεων νόμου

Εκτός από τον έλεγχο που ασκείται με το δικαίωμα του κοινοβουλίου να τροποποιεί ή να καταψηφίζει εξ ολοκλήρου τα νομοσχέδια που κατατίθενται από την εκτελεστική εξουσία, η Βουλή ασκεί τον άμεσο κοινοβουλευτικό της έλεγχο και με την δυνατότητα κατάθεσης προτάσεων νόμου.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 80, «ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 40:

«Το δικαίωμα της υποβολής προτάσεων νόμων ανήκει εις τους βουλευτάς και νομοσχεδίων εις τους υπουργούς».

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 50(1), «Διαδικασία υποβολής και κατάθεσης πρότασης νόμου» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 23:

«Βουλευτής προτιθέμενος όπως υποβάλει πρόταση νόμου για κατάθεση στη Βουλή δέον να παραδίδει στον Πρόεδρο της Βουλής τουλάχιστον είκοσι τέσσερις (24) ώρες προ της ενάρξεως της συνεδρίας καθ' ήν επιθυμεί την κατάθεση της τοιαύτης προτάσεως νόμου αντίγραφο αυτής, όπως και της συνοδεύουσας αυτήν αιτιολογικής εκθέσεως απαραίτητως υπογεγραμμένης από τον/τους εισηγητές της».

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 40Α(9), «Στάδια συζήτησης νομοσχεδίων και προτάσεων νόμου από Επιτροπή» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 16:

«Ουδέν νομοσχέδιο και ουδεμία πρόταση νόμου τίθεται ενώπιον της Ολομέλειας του Σώματος προς ψήφιση εάν δεν έχει προηγουμένως διέλθει όλα τα προβλεπόμενα στάδια συζήτησης από την αρμόδια Επιτροπή, ήτοι το στάδιο της συζήτησης επί της αρχής σχεδίου νόμου, το στάδιο της κατ' άρθρον συζήτησης, το στάδιο της τοποθέτησης και λήψης τελικής απόφασης επί του οικείου σχεδίου νόμου

για υποβολή του με Έκθεση στην Ολομέλεια του Σώματος προς ψήφιση, όπως και το στάδιο της διαβούλευσης επί τροπολογιών Βουλευτών σε σχέδια νόμου που θα υποβληθούν στην Ολομέλεια του Σώματος προς ψήφιση».

Η διαδικασία που ακολουθείται για την εξέταση προτάσεων νόμου είναι πανομοιότυπη με αυτή που ακολουθείται για το κάθε σχέδιο νόμου. Παρόλα αυτά, το δικαίωμα κατάθεσης πρότασης νόμου από Βουλευτή/Βουλευτρια είναι βαρύνουσας πολιτικής σημασίας, διότι δίνει στον/στην κοινοβουλευτικό/κοινοβουλευτική εκπρόσωπο τη δυνατότητα να ασκήσει άμεσες πιέσεις τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία.

π.χ. Βουλευτής/Βουλευτρια καταθέτει στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Τάδε πρόταση νόμου με τίτλο «Ο περί του Τάδε Νόμος του 2022».

Σε πρώτη φάση (συζήτηση επί της αρχής) η Κοινοβουλευτική Επιτροπή προσκαλεί αρμόδιους και άμεσα εμπλεκόμενους φορείς καθώς και τον/την εισηγητή/εισηγήτρια της πρότασης νόμου, ούτως ώστε για να λάβει τις απαραίτητες επεξηγήσεις (σκοπός, φιλοσοφία, τι προνοεί, πως θα ωφελήσει την Δημοκρατία κ.α.).

Κατά τη διάρκεια της εν λόγω συζήτησης, οι εκπρόσωποι της εκτελεστικής εξουσίας αναγνωρίζουν την σημαντική συμβολή της προτεινόμενης πρότασης νόμου και σε συνεννόηση με την αρμόδια Επιτροπή και τον/την εισηγητή/εισηγήτρια της πρότασης νόμου, συμφωνούν είτε στην υποστήριξη της εν λόγω πρότασης νόμου είτε προχωρούν στην προτροπή όπως η τελευταία αποσυρθεί ή/και ενσωματωθεί με νομοσχέδιο το οποίο θα κατατεθεί από το αρμόδιο Υπουργείο, στη βάση της πρότασης νόμου Βουλευτή/Βουλευτριας.

Ως εκ τούτου, μέσω της δυνατότητας κατάθεσης προτάσεων νόμου, οι Βουλευτές/Βουλευτριες ασκούν άμεσο κοινοβουλευτικό έλεγχο στην εκτελεστική εξουσία, πιέζοντας ή/και αναγκάζοντας την να υποστηρίξει ή/και να αναλάβει δράση προς υλοποίηση μιας νομοθετικής πρωτοβουλίας της Βουλής. Επιπρόσθετα, ανεξαρτήτως της κυβερνητικής προθέσεως, η Βουλή μπορεί να προσχωρήσει με τη ψήφιση όποιας πρότασης νόμου, εφόσον αυτή εγκριθεί από την Ολομέλεια και δεν δημιουργεί τις όποιες πρόσθετες δαπάνες στον κρατικό προϋπολογισμό.

2.4. Υποβολή ερωτήσεων

Πέραν της άσκησης άμεσου κοινοβουλευτικού ελέγχου μέσω της εξέτασης, τροποποίησης, ψήφισης σχεδίων νόμου και κατάθεσης προτάσεων νόμου, η Βουλή δύναται να ασκήσει έμμεσους

κοινοβουλευτικούς ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της υποβολής ερωτήσεων προς τους/τις αρμόδιους/αρμόδιες Υπουργούς.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 72 και 73, «Ερωτήσεις Βουλευτών - Σκοπός υποβαλλομένων ερωτήσεων» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 29:

«Βουλευτής προτιθέμενος να υποβάλει ερώτησιν προς την Κυβέρνησιν ή οιονδήποτε συγκεκριμένον Υπουργόν υποβάλλει ταύτην εγγράφως διά του Προέδρου».

«Ερώτησις υποβαλλομένη δυνάμει του ως άνω κανονισμού αποσκοπεί εις το να πληροφορηθή η Βουλή περί περιστατικού, ειδήσεως ή γεγονότος ή εάν τοιαύτη είδησις, περιστατικόν ή γεγονός έχεται αληθείας ή την πρόθεσιν ή τα μελετώμενα μέτρα υπό της Κυβερνήσεως επί συγκεκριμένου θέματος γενικού ενδιαφέροντος ή την έρευναν των αιτίων ή του σκοπού Κυβερνητικής τινος πράξεως ή παραλείψεως».

Οι ερωτήσεις που υποβάλλονται από τους/τις Βουλευτές/Βουλευτρίες αναφέρονται σε θέματα που καλύπτουν όλο το φάσμα της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής του τόπου. Αν η ερώτηση δεν απαντηθεί από τον/την αρμόδιο/αρμόδια Υπουργό μέσα σε τριάντα μέρες ή αν η απάντηση δεν ικανοποιεί τον/την Βουλευτή/Βουλευτρία που την υπέβαλε, αυτός/αυτή έχει το δικαίωμα να εγγράψει σχετικό θέμα για συζήτηση στην Ολομέλεια του σώματος κατά την ίδια συνεδρία της λήψης της απάντησης ή οποιασδήποτε από τις επόμενες τρεις συνεδρίες²¹.

π.χ. Βουλευτής/Βουλευτρία υποβάλλει ερώτημα προς τον/την Υπουργό Τάδε ζητώντας διευκρινήσεις για ένα συγκεκριμένο θέμα. Αφού λάβει απάντηση από τον/την αρμόδια Υπουργό, εγείρει περαιτέρω ερωτήματα επι του συγκεκριμένου θέματος ή/και εγγράφει το θέμα ως αυτεπάγγελτο στην αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή ή/και προχωρά στην κατάθεση σχετικής πρότασης νόμου προς ρύθμιση των όποιων νομοθετικών κενών.

Ως εκ τούτου, μέσω της δυνατότητας υποβολής ερωτήσεων, οι Βουλευτές/Βουλευτρίες μπορούν να ασκούν έμμεσο κοινοβουλευτικό έλεγχο τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην

²¹ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ο πολιτικός ρόλος και οι αρμοδιότητες της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/the-political-role-and-the-responsibilities-of-the-house->.

ευρύτερη κυπριακή κοινωνία, εγείροντας ζητήματα που άπτονται της αρμοδιότητας του κάθε υπουργείου και που αυξάνουν τη θετική πίεση προς την κεντρική εξουσία του κράτους.

2.5. Εξέταση αυτεπάγγελτων θεμάτων

Πέραν της άσκησης άμεσου κοινοβουλευτικού ελέγχου μέσω της εξέτασης, τροποποίησης, ψήφισης σχεδίων νόμου και κατάθεσης προτάσεων νόμου, η Βουλή δύναται να ασκήσει έμμεσους κοινοβουλευτικούς ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της εξέτασης αυτεπάγγελτων θεμάτων.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 41Α(1) και 41Α(2), «Εξέταση θεμάτων από Επιτροπή με τη διαδικασία του αυτεπαγγέλτου» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 17:

«Κάθε Επιτροπή εκτός από τα παραπεμπόμενα ενώπιόν της από την Ολομέλεια του Σώματος θέματα, δύναται να εξετάζει και οποιαδήποτε άλλα θέματα αρμοδιότητάς της με τη διαδικασία του αυτεπαγγέλτου, εφόσον κρίνει τούτο σκόπιμο και/ή αναγκαίο λόγω της σημασίας ή του επικαίρου του προτεινόμενου προς συζήτηση θέματος».

«Για σκοπούς εξέτασης θέματος με τη διαδικασία του αυτεπαγγέλτου, υποβάλλεται γραπτώς στον πρόεδρο της οικείας Επιτροπής από έναν ή περισσότερους Βουλευτές, αιτιολογημένη πρόταση αναφορικά με τους λόγους για τους οποίους κρίνεται επιβεβλημένη η εξέταση του προτεινόμενου προς εγγραφή θέματος».

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 77, «Διαδικασία εγγραφής θέματος προς συζήτησιν» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 29:

«Οιοσδήποτε Βουλευτής επιθυμών όπως οιονδήποτε ζήτημα ή θέμα γενικού ενδιαφέροντος συζητηθή εις συνεδρίασιν της Βουλής αιτείται τούτο κατά την υπό Προέδρου ανακοίνωσιν της ημερησίας διατάξεως της επομένης συνεδριάσεως της Βουλής και προτείνει την εγγραφήν και συζήτησιν του τοιούτου θέματος ή ζητήματος. Εν τοιαύτη περιπτώσει εφαρμόζονται αι διατάξεις του Άρθρου 73.6 του Συντάγματος.»

Ο κάθε Βουλευτής/Βουλευτριά έχει το δικαίωμα εγγραφής αυτεπάγγελτων θεμάτων ενώπιον των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών. Ο εισηγητής/εισηγήτρια καταθέτει το αυτεπάγγελτο θέμα στην αρμόδια Επιτροπή, τα μέλη της οποίας ψηφίζουν προς έγκριση η απόρριψη της υιοθετήσεως του

εν λόγω θέματος. Το θέμα συζητείται σε μεταγενέστερη συνεδρία όπως ήθελε ορίσει η κάθε Επιτροπή.

π.χ. Βουλευτής/Βουλευτρια καταθέτει αυτεπάγγελτο θέμα «τάδε» προς συζήτηση. Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή ορίζει ημερομηνία συζήτησης του εν λόγω θέματος και προσκαλεί αρμόδιους και άμεσα εμπλεκόμενους φορείς για να συμμετέχουν στη συνεδρία. Μέσα από τη συζήτηση εγείρονται σημαντικά κοινωνικοπολιτικά ζητήματα τα οποία χρήζουν άμεσης διευθέτησης. Οι αρμόδιοι/αρμόδιες κυβερνητικοί εκπροσώποι δηλώνουν την πρόθεσή τους να ρυθμίσουν το εν λόγω ζήτημα μέσω κατάθεσης σχετικού νομοσχεδίου στην Ολομέλεια του σώματος ή/και Βουλευτής/Βουλευτρια προχωρά στην κατάθεση σχετικής πρότασης νόμου προς ρύθμιση των όποιων νομοθετικών κενών.

Ως εκ τούτου, μέσω της δυνατότητας εξέτασης αυτεπάγγελτων θεμάτων, οι Βουλευτές/Βουλευτριες μπορούν να ασκούν έμμεσο κοινοβουλευτικό έλεγχο τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία, εγείροντας σημαντικά κοινωνικοπολιτικά ζητήματα, η νύξη των οποίων δύναται να οδηγήσει στη νομοθετική ή/και άλλη ρύθμιση των εν λόγω ζητημάτων.

Άλλα θεσμικά πλεονεκτήματα:

- Εγκατάσταση του Προέδρου της Δημοκρατίας.
- Διαδικασία έκπτωσης του Προέδρου της Δημοκρατίας από το αξίωμά του λόγω εσχάτης προδοσίας ή λόγω ανικανότητας.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

3. Παθογένειες του κυπριακού κοινοβουλίου

Στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων μου ως εκτελεστικός λειτουργός του ηλεκτρονικού νομοθετικού παρατηρητηρίου Nomoplatform, είχα την ευκαιρία να παρευρεθώ σε αρκετές συνεδριάσεις Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και Ολομέλειας της Βουλής²². Απότοκο της παρουσίας μου ήταν ο εντοπισμός ορισμένων παθογενειών του κυπριακού κοινοβουλίου.

Συγκεκριμένα, έχουν εντοπιστεί οι παρακάτω παθογένειες:

- (α) Δεν υπάρχει καλή συνεννόηση μεταξύ των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών.
- (β) Οι Βουλευτές/Βουλευτρίες δεν έρχονται καλά προετοιμασμένοι/προετοιμασμένες στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και της Ολομέλειας.
- (γ) Ακολουθείται μια προβληματική διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου.
- (δ) Δεν χρησιμοποιείται ικανοποιητικά το εύρος της δικαιοδοσίας των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών σε ό,τι αφορά την ανατροφοδότηση από άμεσα εμπλεκόμενους φορείς.
- (ε) Υπάρχει πρόβλημα σε ό,τι αφορά τις παρουσίες Βουλευτών/Βουλευτριών τόσο στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών όσο και της Ολομέλειας.
- (ζ) Ο διαχωρισμός των υφιστάμενων μόνιμων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών δεν είναι ικανοποιητικός.

Ο πιο πάνω κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός και παρουσιάζει μόνο ορισμένες από τις παθογένειες του κυπριακού κοινοβουλίου. Εντούτοις, παρά τους όποιους περιορισμούς, μπορεί να λειτουργήσει καθοδηγητικά προς την κατανόηση βασικών παθογενειών του κυπριακού κοινοβουλίου.

²² Το ηλεκτρονικό νομοθετικό παρατηρητήριο Nomoplatform είναι μια πολιτικά ανεξάρτητη πρωτοβουλία που έχει ως στόχο την αύξηση της διαφάνειας, προσφέροντας στους πολίτες την ευκαιρία να παρακολουθούν άμεσα και έγκυρα τις διεργασίες που επιτελούνται εντός της Βουλής. Στο Nomoplatform, ο κάθε πολίτης, εκτός από το να έχει πρόσβαση στις διαδικασίες κατάθεσης, εξέτασης και ψήφισης σχεδίων νόμου, μπορεί να λαμβάνει ειδησεογραφική ενημέρωση για τις διεργασίες που επιτελούνται εντός της Βουλής και να ανατρέχει στα βιογραφικά στοιχεία του κάθε Βουλευτή/Βουλευτριάς. Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε το <https://www.nomoplatform.cy/>.

3.1. Συνεννόηση μεταξύ των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών

Για τη μεθοδικότερη διεκπεραίωση του κοινοβουλευτικού έργου, το Σύνταγμα και ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπουν τη σύσταση και λειτουργία Επιτροπών, τη σύνθεση των οποίων αποφασίζει η Επιτροπή Επιλογής²³. Επιπρόσθετα, κάθε Κοινοβουλευτική Επιτροπή υποστηρίζεται από γραμματεία, στην οποία αποσπώνται ένας ή περισσότεροι γραμματείς οι οποίοι παρακάθονται στις συνεδρίες, ετοιμάζουν σε συνεργασία με τον/την Πρόεδρο και τα μέλη της οικείας Επιτροπής την ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων, τηρούν συνοπτικά πρακτικά των διεξαγόμενων συζητήσεων, εν γένει δε παρέχουν στις Επιτροπές κάθε τεχνοκρατική στήριξη κατά τη λειτουργία τους²⁴.

Παρ' όλα αυτά, έχει παρατηρηθεί ότι κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων, Βουλευτές/Βουλευτρίες δεν ενημερώνονται κατάλληλα ή/και αγνοούν τις δράσεις άλλων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, με αποτέλεσμα τη σπατάλη κοινοβουλευτικού χρόνου σε επισημάνσεις ή/και επεξηγήσεις.

π.χ. Μέλος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής ζητά από προσκεκλημένο να του καταθέσει γραπτώς συγκεκριμένο έγγραφο, το οποίο έχει ήδη κατατεθεί στη Βουλή στο πλαίσιο εξέτασης παρεμφερούς ζητήματος σε άλλη Κοινοβουλευτική Επιτροπή.

Ως εκ τούτου, παρά την υπηρεσιακή υποστήριξη τις κάθε Κοινοβουλευτικής Επιτροπής με μόνιμο υπηρεσιακό προσωπικό, οι Βουλευτές/Βουλευτρίες δεν ενημερώνονται κατάλληλα ή/και αγνοούν τις δράσεις άλλων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, με αποτέλεσμα τη σπατάλη κοινοβουλευτικού χρόνου σε επισημάνσεις ή/και επεξηγήσεις.

3.2. Προετοιμασία Βουλευτών/Βουλευτριών

Για σκοπούς βέλτιστης επιτέλεσης του κοινοβουλευτικού έργου, ο κάθε Βουλευτής/Βουλευτρία οφείλει να ασκεί τα καθήκοντά του/της στη βάση κάποιων ρητών κανονιστικών αρχών.

²³ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Η οργάνωση και η λειτουργία της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/organization-and-functioning-of-the-house>

²⁴ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας Οι υπηρεσίες του κοινοβουλίου και η λειτουργία τους», Λευκωσία (Υπηρεσία Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων, 2021), σελ. 11-13.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 2, του Μέρους ΙΙ, «Αρχές και Κανόνες Δεοντολογίας και Διαφάνειας» του Κώδικα Αρχών και Κανόνων Δεοντολογίας Για τα Μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων, σελ. 9:

«Ο Βουλευτής ασκεί ειδικότερα τα καθήκοντά του στη βάση των αρχών της ανιδιοτέλειας, ακεραιότητας, αντικειμενικότητας, ευθύνης, διαφάνειας λογοδοσίας, ειλικρίνειας, τιμιότητας και εχεμύθειας».

Παρ' όλα αυτά, έχει παρατηρηθεί ότι ορισμένοι Βουλευτές/Βουλευτρίες έρχονται στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ή/και της Ολομέλειας χωρίς να γνωρίζουν ή/και να έχουν μελετήσει επαρκώς τη θεματολογία της εκάστοτε ημερήσιας διάταξης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη σπατάλη κοινοβουλευτικού χρόνου σε επεξηγήσεις που αναφέρονται ρητώς εντός των σχεδίων νόμου, την ασυνεννοησία μεταξύ των μελών σε ό,τι αφορά την επί της ουσίας επιτέλεση του νομοθετικού έργου κ.α..

Επιπρόσθετα, το φαινόμενο αυτό αποτελεί δείγμα επαγγελματικής αδυναμίας του κυπριακού κοινοβουλίου, το οποίο πηγάζει, έως ένα βαθμό, από το γεγονός ότι η κατοχή του όποιου ιδιωτικού αξιώματος ή/και θέσης από Βουλευτές/Βουλευτρίες δεν είναι ασυμβίβαστη ως προς την ιδιότητα του/της Βουλευτή/Βουλευτριάς, με αποτέλεσμα ορισμένοι Βουλευτές/Βουλευτρίες να επιτελούν τα κοινοβουλευτικά τους καθήκοντα μερικώς.

π.χ. Μέλος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής προβαίνει σε τοποθέτηση ή/και εισήγηση η οποία συμπεριλαμβάνεται ήδη στο σχέδιο νόμου, εκφέρει γενικές και αόριστες πεποιθήσεις που δεν συμβάλουν στην εποικοδομητική νομοθετική διεργασία, παρίσταται στις συνεδριάσεις χωρίς να συμμετέχει καθόλου στο νομοπαρασκευαστικό έργο, κάνει ερωτήσεις προς το προεδρείο οι οποίες έχουν ήδη απαντηθεί σε προγενέστερη συνεδρίαση από την οποία απουσίαζε κ.α..

3.3. Διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου

Τα σχέδια νόμου που κατατίθενται στη Βουλή παραπέμπονται αρχικά για εξέταση και νομοτεχνική επεξεργασία στην αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή. Μετά το πέρας της συζήτησης επί της αρχής, της κατ' άρθρον συζήτησης, της τοποθέτησης και λήψης απόφασης για υποβολή του σχεδίου νόμου στην Ολομέλεια και το στάδιο της διαβούλευσης επί τροπολογιών

Βουλευτών/Βουλευτριών, η Επιτροπή υποβάλλει το σχέδιο νόμου μαζί με έκθεση στην Ολομέλεια του σώματος με τις συστάσεις της για ψήφιση ή καταψήφιση²⁵.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 40Α(5) και 40Α(9), «Στάδια συζήτησης νομοσχεδίων και προτάσεων νόμου από Επιτροπή» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 15-16:

«Στο πλαίσιο της συνήθους διαδικασίας συζήτησης νομοσχεδίου ή προτάσεως νόμου, η συζήτηση στην πρώτη συνεδρία της Επιτροπής διεξάγεται εν πάση περιπτώσει επί της αρχής του οικείου σχεδίου νόμου, ήτοι επί των σκοπών και της φιλοσοφίας αυτού, ακολουθούν δε σε επόμενες χρονικά απέχουσες μεταξύ τους συνεδρίες, τα υπόλοιπα στάδια συζήτησης, ήτοι το στάδιο της κατ' άρθρον συζήτησης, το στάδιο της τοποθέτησης και λήψης απόφασης για υποβολή του σχεδίου νόμου με Έκθεση στην Ολομέλεια του Σώματος προς ψήφιση και το στάδιο της διαβούλευσης επί τροπολογιών Βουλευτών σε σχέδια νόμου που θα υποβληθούν στην Ολομέλεια του σώματος προς ψήφιση».

«Ουδέν νομοσχέδιο και ουδεμία πρόταση νόμου τίθεται ενώπιον της Ολομέλειας του Σώματος προς ψήφιση εάν δεν έχει προηγουμένως διέλθει όλα τα προβλεπόμενα στάδια συζήτησης από την αρμόδια Επιτροπή, ήτοι το στάδιο της συζήτησης επί της αρχής σχεδίου νόμου, το στάδιο της κατ' άρθρον συζήτησης, το στάδιο της τοποθέτησης και λήψης τελικής απόφασης επί του οικείου σχεδίου νόμου για υποβολή του με Έκθεση στην Ολομέλεια του Σώματος προς ψήφιση, όπως και το στάδιο της διαβούλευσης επί τροπολογιών Βουλευτών σε σχέδια νόμου που θα υποβληθούν στην Ολομέλεια του Σώματος προς ψήφιση».

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 54(1) και 54(6), «Διαδικασία υποβολής τροπολογιών από Βουλευτές επί νομοσχεδίων ή προτάσεων νόμου» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 26-27:

«...κάθε τροπολογία Βουλευτή επί οποιουδήποτε άλλου σχεδίου νόμου του οποίου η συζήτηση στην αρμόδια Επιτροπή έχει ολοκληρωθεί και για το οποίο έχει αρμοδίως ληφθεί απόφαση για υποβολή του με Έκθεση στην Ολομέλεια του Σώματος προς ψήφιση, υποβάλλεται το ταχύτερο από της ημερομηνίας λήψεως της τελικής απόφασης της Επιτροπής στη γραμματεία αυτής».

²⁵ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ο πολιτικός ρόλος και οι αρμοδιότητες της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/the-political-role-and-the-responsibilities-of-the-house->.

«Κάθε τροπολογία Βουλευτή επί σχεδίου νόμου δεόντως και εμπροθέσμως υποβληθείσα στη γραμματεία της αρμόδιας Επιτροπής σύμφωνα με τις πρόνοιες του παρόντος Κανονισμού, τίθεται ενώπιον του Προέδρου της Βουλής το αργότερο σαράντα οκτώ (48) ώρες προ της ενάρξεως της συνεδρίας της Ολομέλειας του Σώματος κατά την οποία έχει οριστεί η συζήτηση του οικείου σχεδίου νόμου, αφού προηγουμένως τύχει της δέουσας νομοτεχνικής, γλωσσικής και συντακτικής επεξεργασίας από τη γραμματεία της αρμόδιας Επιτροπής, ταυτόχρονα δε αναρτάται στην επίσημη ιστοσελίδα της Βουλής».

«Νοείται περαιτέρω ότι, ανεξαρτήτως των όποιων συγκλίσεων δυνατόν να έχουν επιτευχθεί επί τροπολογιών Βουλευτών σε οποιοδήποτε στάδιο διαβούλευσης, ουδεμία διαφοροποίηση του τελικού νομοτεχνικά, γλωσσικά και συντακτικά ελεγχθέντος κειμένου του οικείου σχεδίου νόμου το οποίο θα υποβληθεί στην Ολομέλεια του Σώματος προς ψήφιση, όπως αυτό έχει τυχόν τροποποιηθεί βάσει των ομόφωνων και/ή κατά πλειοψηφία αποφάσεων που είχαν ληφθεί στο στάδιο της τοποθέτησης και λήψης τελικής απόφασης από την Επιτροπή, χωρεί».

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 55, «Υποβολή προφορικής τροπολογίας» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 27:

«Παρά τις πρόνοιες του Κανονισμού 54, επιτρέπεται η υποβολή προφορικής τροπολογίας επί νομοσχεδίου ή προτάσεως νόμου κατά τη συζήτηση σχεδίου νόμου στην Ολομέλεια του Σώματος, σε εξαιρετικές, απρόβλεπτες και/ή ιδιάζουσες περιστάσεις που να δικαιολογούν την υποβολή τιαύτης τροπολογίας και μόνον κατόπιν αδείας του Προέδρου της Βουλής».

Η πιο πάνω σύνηθες διαδικασία συζήτησης σχεδίων νόμου, σε συνδυασμό με το δικαίωμα κατάθεσης γραπτής ή/και προφορικής τροπολογίας από Βουλευτή/Βουλευτρια ενώπιον της Ολομέλειας του σώματος είναι αντιπαραγωγική διότι αναιρεί τόσο το νομοθετικό έργο που παράγεται εντός των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών όσο και την προβλεπόμενη διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου, ενώ παράλληλα αποδυναμώνει την ισχύ του νομοθετικού έργου που επιτελείται εντός των Επιτροπών.

π.χ. Στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Τάδε αρχίζει η συζήτηση του σχεδίου νόμου με τίτλο «Ο περί του Τάδε Νόμος του 2022».

Κατά τη διάρκεια της (α) συζήτησης επί της αρχής του σχεδίου νόμου, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή προσκαλεί αρμόδιους και άμεσα εμπλεκόμενους φορείς για να λάβει επεξηγήσεις επί

του συγκεκριμένου σχεδίου νόμου (σκοπός, φιλοσοφία, τι προνοεί, πως θα ωφελήσει την Δημοκρατία κ.α.).

Κατά τη διάρκεια της (β) κατ' άρθρον συζήτησης, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή διαβάζει άρθρο προς άρθρο το σχέδιο νόμου και οι Βουλευτές/Βουλευτρίες παραθέτουν τυχόν ενστάσεις ή/και ενδοιασμούς και προχωρούν σε ενσωμάτωση ή/και διαγραφή συγκεκριμένων άρθρων.

Τέλος, κατά τη διάρκεια της (γ) τοποθέτησης και λήψης απόφασης για υποβολή του σχεδίου νόμου με έκθεση στην Ολομέλεια του σώματος, η αρμόδια Επιτροπή, έχοντας μπροστά της το προσχέδιο της έκθεσης της Επιτροπής και το τελικό κείμενο του σχεδίου νόμου που θα τεθεί προς ψήφιση στην Ολομέλεια, διαβουλεύεται επι διαδικαστικών ζητημάτων και καθορίζει την ημερομηνία υποβολής του σχεδίου νόμου στην Ολομέλεια του σώματος για ψήφιση ή καταψήφιση.

Παρ' όλα αυτά, κατά τη διάρκεια του τελευταίου σταδίου της σύνηθες διαδικασίας συζήτησης σχεδίων νόμου, ήτοι το στάδιο (δ) διαβούλευσης επί τροπολογιών Βουλευτών/Βουλευτριών σε σχέδια νόμου που θα υποβληθούν στην Ολομέλεια του σώματος προς ψήφιση, κατατίθενται στην γραμματεία της αρμόδιας Επιτροπής τροπολογίες Βουλευτών/Βουλευτριών επι του τελικού σχεδίου νόμου οι οποίες παραπέμπονται στην Ολομέλεια του σώματος προς ψήφιση.

Στο μεσοδιάστημα, και ενώ η συζήτηση επί του σχεδίου νόμου έχει ολοκληρωθεί, η αρμόδια Επιτροπή συνέρχεται με σκοπό την εξέταση των εν λόγω τροπολογιών και την εύρεση πιθανών συμβιβαστικών λύσεων. Επιπρόσθετα, πέραν των γραπτών τροπολογιών, κατά τη συζήτηση του σχεδίου νόμου στην Ολομέλεια του σώματος, Βουλευτής/Βουλευτρία υποβάλει προφορική τροπολογία επί του σχεδίου νόμου.

Ως εκ τούτου, η πιο πάνω σύνηθες διαδικασία συζήτησης σχεδίων νόμου, σε συνδυασμό με το δικαίωμα κατάθεσης γραπτής ή/και προφορικής τροπολογίας από Βουλευτή/Βουλευτρία ενώπιον της Ολομέλειας του σώματος είναι αντιπαραγωγική διότι, παρέχοντας τη δυνατότητα σε Βουλευτές/Βουλευτρίες να παρακάμπτουν τις δημοκρατικές διαδικασίες εξέτασης σχεδίων νόμου εντός των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, καταθέτοντας τροπολογίες ενώπιον της Ολομέλειας του σώματος κατά το δοκούν, αυτοαναιρείται το νομοθετικό έργο που παράγεται εντός των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών. Επιπρόσθετα, η συνέχιση της διαβούλευσης επι του τελικού σχεδίου νόμου όπως αυτό έχει διαμορφωθεί κατά τη διάρκεια της κατ' άρθρον συζήτησης, αναιρεί

την προβλεπόμενη διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου και αποδυναμώνει την ισχύ του νομοθετικού έργου που επιτελείται εντός των Επιτροπών.

3.4. Ανατροφοδότηση από άμεσα εμπλεκόμενους φορείς

Κατά τη διάρκεια της εξέτασης σχεδίων νόμου, η αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή έχει δικαίωμα να καλέσει οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο όργανο, αρχή, οργανισμό, σωματείο, σύνδεσμο προσώπων, συντεχνία, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, για να παράσχει πληροφορίες και στοιχεία ή για να εκφράσει και να αναπτύξει απόψεις σχετικά με το υπό συζήτηση θέμα²⁶.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 42(4), «Διαδικασία συζήτησης ενώπιον Κοινοβουλευτικής Επιτροπής» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 18:

«Κάθε Κοινοβουλευτική Επιτροπή έχει δικαίωμα να καλεί οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο όργανο, αρχή, οργανισμό, σωματείο, σύνδεσμο προσώπων, συντεχνία ή φυσικό ή νομικό πρόσωπο για να παράσχει πληροφορίες και στοιχεία ή να εκφράσει και να αναπτύξει απόψεις ή γνώμες για οποιοδήποτε υπό συζήτηση νομοσχέδιο ή θέμα».

Παρ' όλα αυτά, έχει παρατηρηθεί ότι το εύρος της δικαιοδοσίας των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών σε ό,τι αφορά την ανατροφοδότηση από άμεσα εμπλεκόμενους φορείς δεν χρησιμοποιείται ικανοποιητικά. Το εν λόγω φαινόμενο, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η επιστημονική κατάρτιση των Βουλευτών/Βουλευτριών δεν επαρκεί για να καλύψει την έκταση της νομοθετικής θεματολογίας που συζητείται εντός των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, έχει ως αποτέλεσμα την ημιτελή εξέταση των σχεδίων νόμου.

π.χ. Σε συνεδρία Κοινοβουλευτικής Επιτροπής προσκαλείται άτομο από κυβερνητική υπηρεσία και όταν του/της δοθεί ο λόγος για να τοποθετηθεί επί του σχεδίου νόμου που εξετάζεται, απαντά πως συμφωνεί με τα όσα έχουν ακουστεί και πως δεν έχει να συμπληρώσει κάτι. Αντιθέτως, άτομα από την κοινωνία των πολιτών (οργανισμοί, σωματεία, σύνδεσμοι προσώπων κ.α.), τον ακαδημαϊκό και επιχειρηματικό κόσμο, των οποίων η εμπειρογνωμοσύνη και η τεχνοκρατική

²⁶ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ο πολιτικός ρόλος και οι αρμοδιότητες της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/the-political-role-and-the-responsibilities-of-the-house->

κατάρτιση θα μπορούσε να συμβάλει σε μεγάλο βαθμό, δεν έχουν προσκληθεί στη συνεδρία της Επιτροπής.

3.5. Παρουσίες Βουλευτών/Βουλευτριών

Οι Βουλευτές/Βουλευτρίες είναι υποχρεωμένοι/υποχρεωμένες να παρίστανται τόσο στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών όσο και της Ολομέλειας. Σε αντίθετη περίπτωση, Βουλευτής/Βουλευτρία ο/η οποίος/οποία απουσιάζει άνευ ευλόγου αιτίας από τις εν λόγω συνεδριάσεις, εκπίπτει του δικαιώματος λήψεως του μηνιαίου επιδόματος παραστάσεως εξ ολοκλήρου²⁷.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 13, «Συμμετοχή Βουλευτού εις εργασίας Βουλής και Επιτροπών» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 6:

«Οι Βουλευταί υποχρεούνται όπως συμμετέχουν εις τας συνεδριάσεις και τας εργασίας της Βουλής όπως επίσης και πάσης Κοινοβουλευτικής Επιτροπής της οποίας είναι μέλη, δικαιούνται δε να παρίστανται και λαμβάνουν μέρος άνευ ψήφου εις τας συνεδριάσεις οιασδήποτε Κοινοβουλευτικής Επιτροπής της οποίας δεν είναι μέλη».

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 15(1), 15(2) και 15(3), «Απουσία Βουλευτών άνευ ευλόγου αιτίας» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 6:

«Πας Βουλευτής όστις απουσιάζει άνευ ευλόγου αιτίας εκ τριών συνεχών συνεδριάσεων της Βουλής ή εκ τεσσάρων συνεχών συνεδριάσεων της αυτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, της οποίας είναι μέλος, εκπίπτει του δικαιώματος λήψεως του μηνιαίου επιδόματος παραστάσεως».

²⁷ Σύμφωνα με την έρευνα της υπηρεσίας Ερευνών, Εκδόσεων και Μελετών: «Απολαβές και ωφελήματα μελών των κοινοβουλίων ευρωπαϊκών χωρών», σελ. 3: «Τα θέματα των απολαβών των μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας ρυθμίζονται από τον περί Υπουργών και του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και των Μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων (Αποζημίωση) Νόμο (Ν. 22/1960).

Η μηνιαία αποζημίωση των μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων συνίσταται από:

- μισθό € 3.640,83
- επίδομα παραστάσεως € 1.945,75
- επίδομα γραμματειακής υποστήριξης € 1.025,16
- οδοιπορικά €580,92.

Τα ανωτέρω ποσά (εξαιρουμένων των οδοιπορικών) είναι μικτά (υπόκεινται σε αποκοπές και φορολογία)».

«Πας Βουλευτής όστις απουσιάζει άνευ ευλόγου αιτίας εκ δύο συνεχών συνεδριάσεων της Βουλής ή εκ τριών συνεχών συνεδριάσεων της αυτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, της οποίας είναι μέλος, εκπίπτει του δικαιώματος λήψεως του ημίσεος του μηνιαίου επιδόματος παραστάσεως».

«Πας Βουλευτής όστις απουσιάζει άνευ ευλόγου αιτίας εκ δύο συνεχών συνεδριάσεων της αυτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, της οποίας είναι μέλος, εκπίπτει του δικαιώματος λήψεως του ενός τρίτου του μηνιαίου επιδόματος παραστάσεως».

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 17(3), «Ειδοποίησης Βουλευτού περί της απουσίας του» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 7:

«Οιοσδήποτε Βουλευτής ήθελεν απουσιάσει και δεν υποβάλει εγγράφως τους λόγους απουσίας αυτού θεωρείται ως απουσιάσας άνευ ευλόγου αιτίας, εκτός εάν ικανοποιήση την Επιτροπήν περί του αντιθέτου».

Παρ' όλα αυτά, έχει παρατηρηθεί ότι αρκετοί Βουλευτές/Βουλευτρίες απουσιάζουν από τις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ή/και της Ολομέλειας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να γίνονται συνεδριάσεις με μικρό αριθμό Βουλευτών/Βουλευτριών (ορισμένες φορές χωρίς να υπάρχει απαρτία), Βουλευτές/Βουλευτρίες να μην παρίστανται κατά τη συζήτηση σημαντικών σχεδίων νόμου, να γίνεται σπατάλη κοινοβουλευτικού χρόνου σε επεξηγήσεις, τα σχέδια νόμου εξετάζονται ημιτελώς κ.α..

3.6. Διαχωρισμός Κοινοβουλευτικών Επιτροπών

Για τη μεθοδικότερη διεκπεραίωση του κοινοβουλευτικού έργου, το Σύνταγμα και ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπουν τη σύσταση και λειτουργία Επιτροπών, τη σύνθεση των οποίων αποφασίζει η Επιτροπή Επιλογής. Η Επιτροπή Επιλογής καταρτίζει τις μόνιμες Κοινοβουλευτικές Επιτροπές, που αντιστοιχούν στα συναφή Υπουργεία, καθώς και οποιεσδήποτε άλλες προσωρινές, συνιστώμενες για ορισμένο σκοπό (ad hoc Επιτροπές) ή ειδικές Κοινοβουλευτικές Επιτροπές²⁸.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 37(1), «Ορισμός Προέδρου, Αναπληρωτή Προέδρου και μελών Κοινοβουλευτικής Επιτροπής.» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 12:

²⁸ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Η οργάνωση και η λειτουργία της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/organization-and-functioning-of-the-house>

«Η Επιτροπή Επιλογής ορίζει τον Πρόεδρο και τα μέλη κάθε Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, καθώς και το μέλος της που θα αναπληρεί τον Πρόεδρο σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος αυτού».

Παρ' όλα αυτά, έχει παρατηρηθεί ότι υπάρχουν Κοινοβουλευτικές Επιτροπές οι οποίες προσομοιάζουν σε ό,τι αφορά τη θεματολογία τους ενώ ταυτόχρονα απουσιάζουν Κοινοβουλευτικές Επιτροπές που θα έπρεπε να θεσμοθετηθούν, στη βάση των υφιστάμενων καταστάσεων/αναγκών.

π.χ. Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Γεωργίας και Φυσικών Πόρων εξετάζει παρεμφερή σχέδια νόμου και συζητά συναφή θέματα με τη Κοινοβουλευτική Επιτροπή Περιβάλλοντος, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών εξετάζει παρεμφερή σχέδια νόμου και συζητά συναφή θέματα με την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως Θεσμών κ.α.. Επιπρόσθετα, δεν υπάρχει Κοινοβουλευτική Επιτροπή Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής.

Άλλες παθογένειες:

- Κάποιες συνεδριάσεις διαρκούν πολλές ώρες με αποτέλεσμα τα μέλη και το υπηρεσιακό προσωπικό να μην μπορούν να αποδώσουν σε ικανοποιητικό βαθμό.
- Η συμβολή των κοινοβουλευτικών συνεργατών δεν είναι ξεκάθαρη.
- Το έργο της νομικής υπηρεσίας της Βουλής δεν είναι ξεκάθαρο.
- Δεν υπάρχει αρκετή πρόσβαση στη πληροφόρηση που αφορά τη δράση των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών.
- Η Βουλή αρκετές φορές ενεργεί ως επικυρωτικό σώμα παρά ως ανεξάρτητη νομοθετική εξουσία.
- Ορισμένοι Βουλευτές/Βουλευτρίες δρουν με τρόπο που δεν συνάδει ή/και προσβάλλει το κοινοβουλευτικό τους αξίωμα.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. Τρόποι ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου

Στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων μου ως εκτελεστικός λειτουργός του ηλεκτρονικού νομοθετικού παρατηρητηρίου Nomoplatform, είχα την ευκαιρία να παρευρεθώ σε αρκετές συνεδριάσεις Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και Ολομέλειας της Βουλής²⁹. Απότοκο της παρουσίας μου ήταν ο εντοπισμός ορισμένων θεσμικών πλεονεκτημάτων και παθογενειών του κυπριακού κοινοβουλίου, στη βάση των οποίων προτείνονται ορισμένοι πιθανοί τρόποι ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου.

Συγκεκριμένα, προτείνονται οι εξής τρόποι ενίσχυσης τους υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου:

- (α) Δημιουργία μιας εύχρηστης και περιεκτικής κοινοβουλευτικής βάσης δεδομένων.
- (β) Προσθήκη ζωντανής μετάδοσης στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών.
- (γ) Τροποποίηση του Συντάγματος ούτως ώστε το αξίωμα του Βουλευτή/Βουλευτριάς να είναι ασυμβίβαστο με τη κατοχή του όποιου ιδιωτικού αξιώματος ή/και θέσης.
- (δ) Τροποποίηση μέρους του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων που διέπει τη σύνηθες διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου.
- (ε) Δημιουργία συμβουλευτικών θεματικών ομάδων.
- (ς) Τροποποίηση μέρους του Κανονισμού της Βουλή των Αντιπροσώπων που διέπει την υποχρέωση συμμετοχής των Βουλευτών/Βουλευτριών στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και της Ολομέλειας.
- (η) Επαναπροσδιορισμός των μόνιμων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών.

²⁹ Το ηλεκτρονικό νομοθετικό παρατηρητήριο Nomoplatform είναι μια πολιτικά ανεξάρτητη πρωτοβουλία που έχει ως στόχο την αύξηση της διαφάνειας, προσφέροντας στους πολίτες την ευκαιρία να παρακολουθούν άμεσα και έγκυρα τις διεργασίες που επιτελούνται εντός της Βουλής. Στο Nomoplatform, ο κάθε πολίτης, εκτός από το να έχει πρόσβαση στις διαδικασίες κατάθεσης, εξέτασης και ψήφισης σχεδίων νόμου, μπορεί να λαμβάνει ειδησεογραφική ενημέρωση για τις διεργασίες που επιτελούνται εντός της Βουλής και να ανατρέχει στα βιογραφικά στοιχεία του κάθε Βουλευτή/Βουλευτριάς. Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε το <https://www.nomoplatform.cy/>.

Ο πιο πάνω κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός και παρουσιάζει μόνο ορισμένους από τους πιθανούς τρόπους ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου. Εντούτοις, παρά τους όποιους περιορισμούς, μπορεί να λειτουργήσει καθοδηγητικά προς την ενδυνάμωση βασικών θεσμικών πλεονεκτημάτων και επίλυση βασικών παθογενειών του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου.

4.1. Κοινοβουλευτική βάση δεδομένων

Η Βουλή των Αντιπροσώπων είναι υπεύθυνη για την διεκπεραίωση ενός μεγάλου φόρτου εργασίας, τόσο σε επίπεδο νομοθετικής εξέτασης όσο και σε επίπεδο θεσμικών λειτουργιών, γεγονός το οποίο οδηγεί στη συσσώρευση πολλών εγγράφων που αφορούν στη δράση των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, της Ολομέλειας και της Βουλής γενικότερα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός κοινοβουλευτικού όγκου πληροφόρησης, τον οποίο οι Βουλευτές/Βουλευτρίες και το μόνιμο υπηρεσιακό προσωπικό της Βουλής καλούνται να διεξέλθουν, με σκοπό τη βέλτιστη επιτέλεση του ευρύτερου κοινοβουλευτικού έργου.

Παρ' όλα αυτά, όπως έχει παρατηρηθεί στο ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (3.1.), ενώ υπάρχει υποστήριξη κάθε Κοινοβουλευτικής Επιτροπής με μόνιμο υπηρεσιακό προσωπικό, οι Βουλευτές/Βουλευτρίες δεν ενημερώνονται κατάλληλα ή/και αγνοούν τις δράσεις άλλων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, με αποτέλεσμα τη σπατάλη κοινοβουλευτικού χρόνου σε επισημάνσεις ή/και επεξηγήσεις.

Ως εκ τούτου, προτείνεται η δημιουργία μιας εύχρηστης κοινοβουλευτικής βάσης δεδομένων με όλα τα συναφή έγγραφα που αφορούν στη δράση των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, της Ολομέλειας και της Βουλής γενικότερα. Η εν λόγω βάση δεδομένων προτείνεται όπως προσμοιάζει με την εφαρμογή Facebook και με την εξασφάλιση των απαραίτητων εγκρίσεων να ονομαστεί VoulibookCY, με προϋποθέσεις εξαγωγής της τεχνογνωσίας και σε άλλα κοινοβούλια³⁰.

π.χ. Δημιουργία κοινοβουλευτικής βάσης δεδομένων με την ονομασία «VoulibookCY». Ο κάθε Βουλευτής/Βουλευτρία, κοινοβουλευτικός συνεργάτης/συνεργάτιδα και υπηρεσιακός λειτουργός της Βουλής θα έχει προσωπικό λογαριασμό με εξατομικευμένο κωδικό πρόσβασης. Κατά τη

³⁰ Για περισσότερες πληροφορίες σε ό,τι αφορά το Facebook βλέπε Meta, «Facebook», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <https://about.facebook.com/technologies/facebook-app/>

δημιουργία του προφίλ, θα εισάγονται τα βασικά χαρακτηριστικά του κάθε χρήστη (ονοματεπώνυμο, ιδιότητα, τομέας, Επιτροπές, θέση κ.α.).

Επιπρόσθετα, κατ' αναλογία των εσωτερικών σελίδων ομάδας που υπάρχει στο Facebook, κάθε Κοινοβουλευτική Επιτροπή, υπηρεσία, κόμμα κ.α. θα διατηρεί εξατομικευμένη σελίδα η οποία θα τυγχάνει χειρισμού από το αρμόδιο υπηρεσιακό προσωπικό ή/και κομματικό εκπρόσωπο και στην όποια θα αρχειοθετείται και αναρτάται οτιδήποτε έχει να κάνει με τη δράση της εν λόγω Επιτροπής, υπηρεσίας, κόμματος κ.α. (π.χ. σχέδια νόμου, υπομνήματα, επιστολές, μελέτες, δελτία τύπου κ.α.).

Ακόμη, κατ' αναλογία της εσωτερική υποδομής για αποστολή μηνυμάτων μεταξύ χρηστών της εφαρμογής Facebook, οι χρήστες του VoulibookCY θα μπορούν να επικοινωνούν άμεσα μέσω μηνυμάτων μεταξύ τους και να δημιουργούν κοινοβουλευτικές ομάδες συνομιλίας ούτως ώστε να ανταλλάσσουν συγκεκριμένη πληροφόρηση (π.χ. δημιουργία κοινοβουλευτικής ομάδας συνομιλίας με την ονομασία Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως στην οποία θα συμμετέχουν τα μέλη της Επιτροπής καθώς και όποιος άλλος/άλλη Βουλευτής/Βουλευτρια το επιθυμεί, ούτως ώστε να ανταλλάσσουν πληροφόρηση που αφορά τη δράση της εν λόγω Επιτροπής).

Τέλος, ο/η γενικός/γενική διαχειριστής/διαχειρίστρια της κοινοβουλευτικής βάσης δεδομένων θα είναι υπεύθυνος/υπεύθυνη για την αρχειοθέτηση και ανάρτηση ενός εβδομαδιαίου ενημερωτικού δελτίου, το οποίο θα συμπεριλαμβάνει μια σύντομη ανασκόπηση των διεργασιών της Βουλής, όλα όσα συζητήθηκαν σε κάθε Επιτροπή, τις αποφάσεις της Ολομέλειας καθώς και το εβδομαδιαίο πρόγραμμα της επόμενης εβδομάδας.

Η δημιουργία μιας εύχρηστης και περιεκτικής κοινοβουλευτικής βάσης δεδομένων με όλα τα συναφή έγγραφα που αφορούν στη δράση των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, της Ολομέλειας και της Βουλής γενικότερα, θα συμβάλει στη παροχή έγκυρης και έγκαιρης ενημέρωσης στο ευρύτερο κοινοβουλευτικό σώμα, γεγονός το οποίο θα βοηθήσει στην εξάλειψη φαινομένων υποπληροφόρησης, σπατάλης κοινοβουλευτικού χρόνου σε επισημάνσεις ή/και επεξηγήσεις κ.α..

Επιπρόσθετα, μια τέτοια βάση δεδομένων θα θέσει τα θεμέλια μεταβίβασης και προσαρμογής του κυπριακού κοινοβουλίου στις ανάγκες του σύγχρονου ψηφιακού κόσμου, προσφέροντας στον/στην Βουλευτή/Βουλευτρια, κοινοβουλευτικό/κοινοβουλευτική συνεργάτη/συνεργάτιδα,

υπηρεσιακό/υπηρεσιακή λειτουργό, την ευχέρεια να έχει πρόσβαση σε οτιδήποτε αφορά το κοινοβουλευτικό έργο συγκεντρωμένο σε μία εύχρηστη και περιεκτική βάση δεδομένων.

4.2. Ζωντανή μετάδοση στις Κοινοβουλευτικές Επιτροπές

Οι Κοινοβουλευτικές Επιτροπές και η Ολομέλεια του σώματος συνεδριάζουν τακτικά με σκοπό την βέλτιστη επιτέλεση του κοινοβουλευτικού έργου. Οι Επιτροπές συνεδριάζουν μία φορά την εβδομάδα, σε προκαθορισμένη ώρα και μέρα, με κύριο σκοπό την εξέταση σχεδίων νόμου και τη συζήτηση αυτεπάγγελτων θεμάτων. Η Ολομέλεια του σώματος συνεδριάζει κάθε Πέμπτη στις 16:00, με κύριο σκοπό τη ψήφιση σχεδίων νόμου που έχουν παραπεμφθεί ενώπιόν της από τις αρμόδιες Κοινοβουλευτικές Επιτροπές³¹.

Βάσει του Κανονισμού της Βουλής, οι συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και της Ολομέλειας είναι δημόσιες. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 46Α(1), «Δημοσιότητα συνεδριάσεων Κοινοβουλευτικής Επιτροπής και χειρισμός εμπιστευτικών εγγράφων» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 21:

«Οι συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών είναι δημόσιες, εκτός αν η οικεία Επιτροπή αποφασίσει διαφορετικά».

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 75, «ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σελ. 39:

«Αι συνεδριάσεις της Βουλής των Αντιπροσώπων είναι δημόσιαι και τα πρακτικά των εν αυτή συζητήσεων δημοσιεύονται»³².

Παρ' όλα αυτά, σε εθνικό επίπεδο ακολουθούνται οι εξής πρακτικές. Σε ό,τι αφορά τις Κοινοβουλευτικές Επιτροπές, οι συνεδριάσεις είναι δημόσιες στο βαθμό που η κάθε αρμόδια Επιτροπή έχει το δικαίωμα να καλέσει οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο όργανο, αρχή, οργανισμό, σωματείο, σύνδεσμο προσώπων, συντεχνία, φυσικό ή νομικό πρόσωπο στις συνεδριάσεις της και στο βαθμό που ο καθένας/καθεμία από τους προαναφερθέντες/προαναφερθείσες, αιτηθεί προς την αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή να παραστεί σε κάποια συνεδρίαση και του/της δοθεί η

³¹ Για περισσότερες πληροφορίες σε ό,τι αφορά τις εργασίες της Βουλής βλέπε Βουλή των Αντιπροσώπων, «Εργασίες», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/business>

³² Η πιο πάνω συνταγματική πρόνοια αφορά τις συνεδριάσεις της Ολομέλειας.

απαραίτητη άδεια. Επιπρόσθετα, οι συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών είναι ανοιχτές προς τα ΜΜΕ, εκτός αν αποφασιστεί διαφορετικά από την αρμόδια Επιτροπή.

Σε ό,τι αφορά τις συνεδριάσεις της Ολομέλειας του σώματος, οι συνεδριάσεις είναι δημόσιες στο βαθμό που μεταδίδονται ζωντανά στην ιστοσελίδα της Βουλής, στο κανάλι της Βουλής στο YouTube και στο Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου (ΡΙΚ) και μέσω της δημοσίευσης των πρακτικών της Ολομέλειας του σώματος στην ιστοσελίδα της Βουλής³³.

Η αναφορά στις πιο πάνω εθιμικές πρακτικές γίνεται για τους εξής λόγους. Όπως έχει παρατηρηθεί στο ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (3.2.), ορισμένοι Βουλευτές/Βουλευτρίες έρχονται στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ή/και της Ολομέλειας χωρίς να γνωρίζουν ή/και να έχουν μελετήσει επαρκώς τη θεματολογία της εκάστοτε ημερήσιας διάταξης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη σπατάλη κοινοβουλευτικού χρόνου σε επεξηγήσεις που αναφέρονται ρητώς εντός των σχεδίων νόμου, την ασυνεννοησία μεταξύ των μελών σε ό,τι αφορά την επί της ουσίας επιτέλεση του νομοθετικού έργου κ.α.. Επιπρόσθετα, όπως έχει παρατηρηθεί στο ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (Άλλες παθολόγιες), δεν υπάρχει αρκετή πρόσβαση στη πληροφόρηση που αφορά τη δράση των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και ορισμένοι Βουλευτές/Βουλευτρίες δρουν με τρόπο που δεν συνάδει ή/και προσβάλλει το κοινοβουλευτικό τους αξίωμα.

Ως εκ τούτου, προτείνεται η προσθήκη ζωντανής μετάδοσης στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, είτε κατ' αναλογία της ζωντανής μετάδοσης της Ολομέλειας του σώματος (ήχος και εικόνα) είτε μέσω της ζωντανής ηχογράφησης, αναμετάδοσης και αρχειοθέτησης των συνεδριάσεων των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών (μόνο ήχος). Η προτεινόμενη προσθήκη, μέσω της άσκησης θετικής εποπτικής πίεσης προς τους Βουλευτές/Βουλευτρίες, αναμένεται να συμβάλει στην μείωση του φαινομένου της υποτυπώδους επιτέλεσης του κοινοβουλευτικού έργου και στην εξάλειψη συμπεριφορών που δεν συνάδουν ή/και προσβάλλουν το κοινοβουλευτικό αξίωμα. Επιπρόσθετα, μέσω αυτής της πρόσθετης

³³ Για περισσότερες πληροφορίες σε ό,τι αφορά τη ζωντανή μετάδοση των συνεδριάσεων της Ολομέλειας του σώματος βλέπε Βουλή των Αντιπροσώπων, «HoR Cyprus», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, https://www.youtube.com/channel/UC16VW_MkPM-9zu_E3wYweOw. Επιπρόσθετα, για περισσότερες πληροφορίες σε ό,τι αφορά τα πρακτικά της Ολομέλειας του σώματος βλέπε Βουλή των Αντιπροσώπων, «Αρχείο, Πρακτικά συνεδριάσεων ολομέλειας», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD-%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CF%828529>

ευχέρειας πρόσβασης στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, θα αυξηθεί η διαφάνεια της Βουλής και θα ενδυναμωθεί η ισχύς της κείμενης νομοθεσίας περί του δικαιώματος πρόσβασης σε πληροφορίες του δημόσιου τομέα³⁴.

Σε ό,τι αφορά τα πιο πάνω, αξίζει να σημειωθεί πως τον Οκτώβριο του 2021, η Αντιγόνη Χάσικου και ο Μιχάλης Αργυρού (Τομέας Ερευνών και Μελετών της Βουλής), απέστειλαν ερώτημα στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Κοινοβουλευτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης (ECPRD) με θέμα την προσβασιμότητα στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και την ύπαρξη Γραφείου Τύπου στα κοινοβούλια (ECPRD request 4802). Από τις απαντήσεις που δοθήκαν φαίνεται πως, σε ό,τι αφορά την προσβασιμότητα στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, ισχύουν τα ακόλουθα:

Στο Βέλγιο η οπτικογράφηση κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης μπορεί να επιτραπεί, αν αποφασίσει για αυτό η Διάσκεψη των Προέδρων ή συγκατατεθεί αριθμός Βουλευτών/Βουλευτριών ίσος με τα δύο τρίτα του αριθμού μελών της εκάστοτε Επιτροπής. Η συντριπτική πλειοψηφία των αιθουσών συνεδριάσεων είναι εξοπλισμένες με κάμερες. Οι δημόσιες συνεδριάσεις των Επιτροπών οπτικογραφούνται. Πλάνα από τις συνεδριάσεις αναμεταδίδονται ζωντανά στον ιστότοπο του κοινοβουλίου. Αν η Επιτροπή το αποφασίσει, η ψηφιακή έκδοση της συνεδρίασης δημοσιεύεται στο διαδίκτυο. Η οπικοακουστική καταγραφή των συνεδριάσεων αρχειοθετείται στον ιστότοπο του κοινοβουλίου. Τα ΜΜΕ μπορούν να αποκτήσουν δωρεάν πρόσβαση στο αρχειοθετημένο υλικό.

Στη Γαλλία οι συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών είναι δημόσιες. Ωστόσο, λόγω του μικρού μεγέθους των χώρων οι εκπρόσωποι των ΜΜΕ δεν παρευρίσκονται στις συνεδριάσεις. Συνήθως οι συνεδριάσεις μεταδίδονται ζωντανά και αναρτώνται στην ιστοσελίδα της Εθνοσυνέλευσης.

Στη Γερμανία οι ακροάσεις των επιτροπών είναι σχεδόν πάντα δημόσιες. Επιπλέον, μια επιτροπή μπορεί επίσης να αποφασίσει τη συμμετοχή του κοινού μέσω ηχητικής ή τηλεοπτικής μετάδοσης ή εγγραφής. Στην πράξη, υπάρχει συνήθως μετάδοση ή ηχογράφηση στο ParlementsTV

³⁴ Για περισσότερες πληροφορίες σε ό,τι αφορά την κείμενη νομοθεσία περί του δικαιώματος πρόσβασης σε πληροφορίες του δημόσιου τομέα βλέπε «Ο περί του Δικαιώματος Πρόσβασης σε Πληροφορίες του Δημόσιου Τομέα Νόμος του 2017 (184(I)/2017)», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2017_1_184/full.html

(κοινοβουλευτική τηλεοπτική μετάδοση) ή στον ιστότοπο του κοινοβουλίου. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορωνοϊού οι συναντήσεις άνοιξαν επίσης στο κοινό μέσω ψηφιακών μέσων (τηλεδιασκέψεις).

Στην Ισπανία η παρακολούθηση των συνεδριάσεων των κοινοβουλευτικών επιτροπών είναι εφικτή μέσω του ιστότοπου του κοινοβουλίου και ιδίως μέσω του Canal Parlamento, ενός τηλεοπτικού καναλιού που μεταδίδει μέσω δορυφόρου από το 1998. Με στόχο τη δημοσιοποίηση της κοινοβουλευτικής δραστηριότητας μέσω οπτικοακουστικών μέσων, το Κογκρέσο των Αντιπροσώπων εγκατέστησε στις αίθουσες κοινοβουλευτικών επιτροπών τηλεκατευθυνόμενες κάμερες.

Στην Ιταλία κατά τη διάρκεια της νομοθετικής ή συντακτικής διαδικασίας οι συζητήσεις των επιτροπών δημοσιοποιούνται μέσω οπτικοακουστικών εγκαταστάσεων που έχουν εγκατασταθεί σε ξεχωριστές αίθουσες προς όφελος του κοινού και του Τύπου. Τα δορυφορικά, WebTV και YouTube κανάλια της Γερουσίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη μετάδοση ακροάσεων των επιτροπών.

Στη Λιθουανία οι συνεδριάσεις των επιτροπών είναι ανοικτές για τους εκπροσώπους των μέσων μαζικής ενημέρωσης, με εξαίρεση τις κλειστές συνεδριάσεις. Οι συνεδριάσεις των επιτροπών, με εξαίρεση τις κλειστές συνεδριάσεις, μεταδίδονται στον ιστότοπο του κοινοβουλίου και οι βιντεοσκοπήσεις των συνεδριάσεων αυτών δημοσιοποιούνται σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία.

Στην Ουγγαρία στις δημόσιες συνεδριάσεις επιτρέπεται στο κοινό και σε δημοσιογράφους να κάθονται μόνο σε καθορισμένο τόπο, που ορίζεται από τον πρόεδρο της κοινοβουλευτικής επιτροπής. Οι συνεδριάσεις μεταδίδονται μέσω ενός οπτικοακουστικού συστήματος κλειστού κυκλώματος.

Στην Πολωνία οι συνεδριάσεις των μόνιμων κοινοβουλευτικών επιτροπών είναι ανοικτές στο κοινό. Οι συνεδριάσεις μεταδίδονται από το κανάλι TVP (Πολωνική Δημόσια Τηλεόραση). Οι συνεδριάσεις των επιτροπών της Γερουσίας είναι επίσης διαθέσιμες μέσω βίντεο στις ιστοσελίδες της Γερουσίας ή του Sejm.

Στη Πορτογαλία οι συνεδριάσεις των κοινοβουλευτικών επιτροπών είναι δημόσιες, μεταδίδονται από το τηλεοπτικό κανάλι του κοινοβουλίου και διατίθενται στην ιστοσελίδα του κοινοβουλίου.

Στη Ρουμανία σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων, οι συνεδριάσεις των επιτροπών είναι δημόσιες, εκτός εάν η ολομέλειά τους προβλέπει διαφορετικά. Οι εργασίες των επιτροπών μπορούν να μεταδίδονται στο εσωτερικό τηλεοπτικό δίκτυο της Βουλής των Αντιπροσώπων και στους δημόσιους ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς.

Στην Ελλάδα οι συνεδριάσεις των κοινοβουλευτικών επιτροπών οπτικογραφούνται και είναι άμεσα προσβάσιμες στο ευρύ κοινό³⁵.

4.3. Ασυμβίβαστο κατοχής δημόσιου και ιδιωτικού αξιώματος

Σύμφωνα με της συνταγματικές πρόνοιες του άρθρου 70, η ιδιότητα του/της Βουλευτή/Βουλευτριάς είναι ασυμβίβαστη με το αξίωμα του/της Υπουργού, του/της Δημάρχου, του/της δημοτικού συμβούλου, του μέλους των ενόπλων δυνάμεων ή των σωμάτων ασφαλείας, καθώς και με οποιοδήποτε άλλο δημόσιο ή δημοτικό αξίωμα ή θέση.

Παρ' όλα αυτά, όπως έχει παρατηρηθεί στο ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (3.2.) ορισμένοι Βουλευτές/Βουλευτρίες έρχονται στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ή/και της Ολομέλειας χωρίς να γνωρίζουν ή/και να έχουν μελετήσει επαρκώς τη θεματολογία της εκάστοτε ημερήσιας διάταξης, φαινόμενο το οποίο αποτελεί δείγμα επαγγελματικής αδυναμίας του κυπριακού κοινοβουλίου, το οποίο πηγάζει, έως ένα βαθμό, από το γεγονός ότι η κατοχή το όποιου ιδιωτικού αξιώματος ή/και θέσης από Βουλευτές/Βουλευτρίες δεν είναι ασυμβίβαστη ως προς την ιδιότητα του/της Βουλευτή/Βουλευτριάς, με αποτέλεσμα ορισμένοι Βουλευτές/Βουλευτρίες να επιτελούν τα κοινοβουλευτικά τους καθήκοντα μερικώς.

Ως εκ τούτου, προτείνεται η τροποποίηση του Συντάγματος ούτως ώστε η ιδιότητα του/της Βουλευτή/Βουλευτριάς να είναι ασυμβίβαστη με την κατοχή του όποιου δημόσιου και ιδιωτικού αξιώματος ή/και θέσης. Η προτεινόμενη τροποποίηση αναμένεται να συμβάλει στην μείωση του

³⁵ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Απαντήσεις κοινοβουλίων ευρωπαϊκών και άλλων χωρών που διαβιβάστηκαν στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Κοινοβουλευτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης (ECPRD) για το ερώτημα που απέστειλε η Βουλή των Αντιπροσώπων με θέμα την προσβασιμότητα στις συνεδριάσεις των κοινοβουλευτικών επιτροπών και την ύπαρξη Γραφείου Τύπου στα κοινοβούλια (ECPRD request 4802)», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/images/media/redirectfile/%CE%94%CE%97%CE%9C%CE%9F%CE%A3%CE%99%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%91%20%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%94%CE%A1%CE%99%CE%91%CE%A3%CE%95%CE%A9%CE%9D%20%CE%9A%CE%9F%CE%99%CE%9D%CE%9F%CE%92%CE%9F%CE%A5%CE%9B%20%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A4%CE%A1%CE%9F%CE%A0%CE%A9%CE%9D%20-%20%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%95%CE%99%CE%9F%20%CE%A4%CE%A5%CE%A0%CE%9F%CE%A5.pdf>

φαινομένου της υποτυπώδους επιτέλεσης του κοινοβουλευτικού έργου και στην ενδυνάμωση της επαγγελματικής κατάρτισης του κυπριακού κοινοβουλίου.

Σε ό,τι αφορά τα πιο πάνω, αξίζει να σημειωθεί πως ο Βουλευτής της Δημοκρατικής Παράταξης-Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων κ. Μαρίνος Μουσιούττας, έχει κατάθεση ενώπιον της Ολομέλειας του σώματος σχετική πρόταση νόμου ώστε η ιδιότητα του/της Βουλευτή/Βουλευτριάς να καταστεί ασυμβίβαστη προς οιαδήποτε επαγγελματική ιδιότητα ή δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της εν λόγω πρότασης νόμου:

«Σκοπός της πρότασης νόμου είναι η τροποποίηση του Συντάγματος, ώστε η ιδιότης του Βουλευτή να καταστεί ασυμβίβαστη προς οιαδήποτε επαγγελματική ιδιότητα ή δραστηριότητα. Με τον τρόπο αυτό κρίνεται ότι διασφαλίζεται η απρόσκοπτη άσκηση των καθηκόντων του Βουλευτή επ' ωφελεία του γενικού και δημόσιου συμφέροντος, ενώ με την αποχή του Βουλευτή από οποιαδήποτε επαγγελματική ή επιχειρηματική δραστηριότητα αποτρέπονται στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό φαινόμενα διαπλοκής και σύγκρουσης συμφερόντων»³⁶.

Επιπρόσθετα, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως, κατά τη διάρκεια συνεδρίας στις 30/03/2022, άρχισε τη συζήτηση αυτεπάγγελτου θέματος μέσω του οποίου εξετάστηκε η αναγκαιότητα εφαρμογής του ασυμβίβαστου μεταξύ της βουλευτικής ιδιότητας και άλλων επαγγελμάτων³⁷.

4.4. Απόλειψη διαβούλευσης και κατάλογος τροπολογιών

Τα σχέδια νόμου που κατατίθενται στη Βουλή παραπέμπονται αρχικά για εξέταση και νομοτεχνική επεξεργασία στην αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή. Μετά το πέρας της συζήτησης επί της αρχής, της κατ' άρθρον συζήτησης, της τοποθέτησης και λήψης απόφασης για υποβολή του σχεδίου νόμου στην Ολομέλεια και το στάδιο της διαβούλευσης επί τροπολογιών

³⁶ Για περισσότερες πληροφορίες σε ό,τι αφορά την πρόταση νόμου του κ. Μαρίνου Μουσιούττα βλέπε Μαρίνος Μουσιούττας, «Ο περί της Τριακοστής Τέταρτης Τροποποίησης του Συντάγματος Νόμος του 2021», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <https://www.nomoplatform.cy/bills/o-peri-tis-triakostis-tetartis-tropopoiisis-toy-syntagmatos-nomos-toy-2021/>

³⁷ Για περισσότερες πληροφορίες σε ό,τι αφορά τη συνεδρία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως βλέπε Nomoplatform, «Ασυμβίβαστο βουλευτικής ιδιότητας και μεταφορά μετοχικών κεφαλαίων μέσω εταιρειών κελυφών», δημοσίευση 31/03/2022, ανάκτηση, 31/03/2022, <https://www.nomoplatform.cy/epitropi-thesmon-asymvivasto-voyleytikis-idiotitas-kai-metafora-metochikon-kefalaiion-meso-etaireion-kelyfon/>

Βουλευτών/Βουλευτριών, η Επιτροπή υποβάλλει το σχέδιο νόμου μαζί με έκθεση στην Ολομέλεια του σώματος με τις συστάσεις της για ψήφιση ή για καταψήφιση³⁸.

Παρ' όλα αυτά, όπως έχει παρατηρηθεί στο ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (3.3.) η σύνηθες διαδικασία συζήτησης σχεδίων νόμου, σε συνδυασμό με το δικαίωμα κατάθεσης γραπτής ή/και προφορικής τροπολογίας από Βουλευτή/Βουλευτριά ενώπιον της Ολομέλειας του σώματος είναι αντιπαραγωγική διότι, παρέχοντας τη δυνατότητα σε Βουλευτές/Βουλευτρίες να παρακάμπτουν τις δημοκρατικές διαδικασίες εξέτασης σχεδίων νόμου εντός των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, καταθέτοντας τροπολογίες ενώπιον της Ολομέλειας του σώματος κατά το δοκούν, αυτοαναιρείται το νομοθετικό έργο που παράγεται εντός των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών. Επιπρόσθετα, η συνέχιση της διαβούλευσης επί του τελικού σχεδίου νόμου όπως αυτό έχει διαμορφωθεί κατά τη διάρκεια της κατ' άρθρον συζήτησης, αναιρεί την προβλεπόμενη διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου και αποδυναμώνει την ισχύ του νομοθετικού έργου που επιτελείται εντός των Επιτροπών.

Ως εκ τούτου, προτείνεται η τροποποίηση μέρους του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων που διέπει τη σύνηθες διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου, ούτως ώστε να μπου οι απαραίτητες νομοθετικές δικλίδες που να διασφαλίζουν την ομαλότερη και βέλτιστη επιτέλεση της διαδικασίας εξέτασης σχεδίων νόμου. Συγκεκριμένα, προτείνεται η απόσυρση του σταδίου διαβούλευσης επί τροπολογιών Βουλευτών/Βουλευτριών σε σχέδια νόμου που θα υποβληθούν στην Ολομέλεια του σώματος προς ψήφιση καθώς και η προσθήκη επιφυλάξεων που να υποχρεώνουν τους/τις Βουλευτές/Βουλευτρίες να υποβάλουν κατάλογο τροπολογιών επί του εξεταζόμενου σχεδίου νόμου τουλάχιστον σαράντα οχτώ (48) ώρες προ της έναρξης της κατ' άρθρον συζήτησης.

Αναλυτικά η τροποποίηση του άρθρου 40Α(5) «Στάδια συζήτησης νομοσχεδίων και προτάσεων νόμου από Επιτροπή» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας:

«40Α(5) Στο πλαίσιο της συνήθους διαδικασίας συζήτησης σχεδίων νόμου, η συζήτηση στην πρώτη συνεδρία της Επιτροπής διεξάγεται εν πάση περιπτώσει επί της αρχής του οικείου σχεδίου νόμου, ήτοι επί των σκοπών και της φιλοσοφίας αυτού, ακολουθούν δε σε επόμενες χρονικά απέχουσες

³⁸ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ο πολιτικός ρόλος και οι αρμοδιότητες της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/the-political-role-and-the-responsibilities-of-the-house->.

μεταξύ τους συνεδρίες, τα υπόλοιπα στάδια συζήτησης, ήτοι το στάδιο της κατ' άρθρον συζήτησης και το στάδιο της τοποθέτησης και λήψης απόφασης για υποβολή του σχεδίου νόμου με Έκθεση στην Ολομέλεια του σώματος προς ψήφιση:

Νοείται ότι, στο πλαίσιο της συζήτησης σχεδίων νόμου με τη συνήθη διαδικασία, δεν αποκλείεται η συνέχιση της συζήτησης στην πρώτη συνεδρία της Επιτροπής με το στάδιο της κατ' άρθρον συζήτησης και το στάδιο της τοποθέτησης και λήψης απόφασης για υποβολή του σχεδίου νόμου με Έκθεση στην Ολομέλεια του σώματος προς ψήφιση, εφόσον τούτο κρίνεται επιβεβλημένο λόγω προκυψάντων στο μεταξύ, ειδικών ή εξαιρετικών λόγων και/ή υπαγορευομένων από τους επιδιωκόμενους με το υπό αναφορά σχέδιο νόμου σκοπούς.

Νοείται παιρετέρω ότι, στο πλαίσιο της συζήτησης σχεδίων νόμου με τη συνήθη διαδικασία, δεν αποκλείεται η συνέχιση της συζήτησης σε επόμενες συνεδρίες επί της αρχής ή/και της κατ' άρθρον ή/και της τοποθέτησης και λήψης απόφασης για υποβολή του σχεδίου νόμου με Έκθεση στην Ολομέλεια του σώματος προς ψήφιση, εφόσον τούτο κρίνεται επιβεβλημένο λόγω προκυψάντων στο μεταξύ, ειδικών ή εξαιρετικών λόγων και/ή υπαγορευομένων από τους επιδιωκόμενους με το υπό αναφορά σχέδιο νόμου σκοπούς.

Νοείται παιρετέρω ότι, με το πέρας της τελικής συνεδριάσεως επι της αρχής του οικείου σχεδίου νόμου, οι Βουλευτές/Βουλευτρίες οφείλουν να υποβάλουν κατάλογο τροπολογιών επί του εξεταζόμενου σχεδίου νόμου τουλάχιστον σαράντα οχτώ (48) ώρες προ της ενάρξεως της κατ' άρθρον συζήτησης.

Νοείται παιρετέρω ότι, Βουλευτής/Βουλευτρία ο/η οποίος/οποία αμελήσει να καταθέσει κατάλογο τροπολογιών επί του εξεταζόμενου σχεδίου νόμου τουλάχιστον σαράντα οχτώ (48) ώρες προ της ενάρξεως της κατ' άρθρον συζήτησης, εκπίπτει του δικαιώματος άμεσης ή/και έμμεσης διατύπωσης εισηγήσεων κατά τη διάρκεια της κατ' άρθρον συζήτησης και της τοποθέτησης και λήψης απόφασης για υποβολή του σχεδίου νόμου με Έκθεση στην Ολομέλεια του σώματος προς ψήφιση».

4.5. Συμβουλευτικές θεματικές ομάδες

Κατά τη διάρκεια της εξέτασης σχεδίων νόμου, η αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή έχει δικαίωμα να καλέσει οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο όργανο, αρχή, οργανισμό, σωματείο, σύνδεσμο

προσώπων, συντεχνία, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, για να παράσχει πληροφορίες και στοιχεία ή για να εκφράσει και να αναπτύξει απόψεις σχετικά με το υπό συζήτηση θέμα³⁹.

Παρ' όλα αυτά, όπως έχει παρατηρηθεί στο ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (3.4.) το εύρος της δικαιοδοσίας των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών σε ό,τι αφορά την ανατροφοδότηση από άμεσα εμπλεκόμενους φορείς δεν χρησιμοποιείται ικανοποιητικά. Το εν λόγω φαινόμενο, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η επιστημονική κατάρτιση των Βουλευτών/Βουλευτριών δεν επαρκή για να καλύψει την έκταση της νομοθετικής θεματολογίας που συζητείται εντός των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, έχει ως αποτέλεσμα την ημιτελής εξέταση των σχεδίων νόμου.

Ως εκ τούτου, προτείνεται η δημιουργία συμβουλευτικών θεματικών ομάδων που να λειτουργούν ως εισηγητικές δεξαμενές σκέψεις, στις οποίες οι Βουλευτές/Βουλευτρίες θα μπορούν να αποταθούν για να λάβουν τεχνοκρατική γνώματευση. Οι εν λόγω συμβουλευτικές θεματικές ομάδες θα αποτελούνται από ακαδημαϊκούς, επιχειρηματίες και ενεργούς πολίτες με αποδεδειγμένη κατάρτιση επί συγκεκριμένης θεματολογίας, οι οποίοι θα προσφέρουν αφιλοκερδώς τις υπηρεσίες τους στο κοινοβούλιο.

π.χ. Στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή τάδε κατατίθεται σχέδιο νόμου με τίτλο «Ο περί του Τάδε Νόμος του 2022». Μέλος της Επιτροπής αποστέλλει επεξηγηματικές ερωτήσεις στην αρμόδια συμβουλευτική θεματική ομάδα με σκοπό τη δημιουργία μιας καλά τεκμηριωμένης εικόνας επί του υπό συζήτηση σχεδίου νόμου. Επιπρόσθετα, το μέλος της Επιτροπής προσκαλεί εκπροσώπους της προαναφερθείσας θεματικής συμβουλευτικής ομάδας σε συνεδρία της Επιτροπής προς ενημέρωση των λοιπών Βουλευτών/Βουλευτριών.

Σε ό,τι αφορά τα πιο πάνω, αξίζει να σημειωθεί πως κατόπιν πρότασης του Βουλευτή του Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών κ. Χαράλαμπου Θεοπέμπτου για δημιουργία θεματικών ομάδων στη Βουλή των Αντιπροσώπων κατά το πρότυπο ξένων κοινοβουλίων, η Υπηρεσία Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων προχώρησε στην εκπόνηση σχετικής έρευνας στην οποία παρατίθενται περιπτώσεις λειτουργίας θεματικών ομάδων στο Βρετανικό Κοινοβούλιο, στο Κοινοβούλιο της Λιθουανίας, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σύμφωνα με την έρευνα, φαίνεται να ισχύουν τα ακόλουθα:

³⁹ Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ο πολιτικός ρόλος και οι αρμοδιότητες της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/the-political-role-and-the-responsibilities-of-the-house->

Στο Βρετανικό Κοινοβούλιο λειτουργούν τα All-Party Parliamentary Groups (APPGs), τα οποία αποτελούν άτυπες διακομματικές ομάδες. Οι εν λόγω ομάδες είναι ανοικτές προς όλους τους/τις Βουλευτές/Βουλευτρίες και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως ο καρκίνος, ο αυτισμός, ο εκφοβισμός (bullying), η πυγμαχία, το τένις, τα ηλεκτρονικά τσιγάρα κ.ά. Το κύριο χαρακτηριστικό των θεματικών αυτών ομάδων είναι πως παρέχουν την ευκαιρία σε Βουλευτές/Βουλευτρίες να συνδιαλέγονται με άτομα και οργανώσεις εκτός κοινοβουλίου που έχουν τα ίδια με αυτούς ενδιαφέροντα.

Στο Κοινοβούλιο της Λιθουανίας λειτουργούν είκοσι εννέα (29) προσωρινές θεματικές ομάδες, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως ο εθνικός πολιτισμός, η καλή διαβίωση και προστασία των ζώων, η διαφθορά κ.ά..

Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο λειτουργούν διακομματικές θεματικές ομάδες (Intergroups) οι οποίες συστήνονται από Βουλευτές/Βουλευτρίες οποιασδήποτε πολιτικής ομάδας ή Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, με σκοπό την άτυπη ανταλλαγή απόψεων επί συγκεκριμένων θεμάτων και την προώθηση των επαφών μεταξύ Βουλευτών/Βουλευτριών και κοινωνίας των πολιτών⁴⁰.

4.6. Μητρώο παρουσιάσεων και οικονομικές αποκοπές

Οι Βουλευτές/Βουλευτρίες είναι υποχρεωμένοι/υποχρεωμένες να παρίστανται τόσο στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών όσο και της Ολομέλειας. Σε αντίθετη περίπτωση, Βουλευτής/Βουλευτρία ο/η οποίος/οποία απουσιάζει άνευ ευλόγου αιτίας από τις εν λόγω συνεδριάσεις, εκπίπτει του δικαιώματος λήψεως του μηνιαίου επιδόματος παραστάσεως εξ ολοκλήρου.

Παρ' όλα αυτά, όπως έχει παρατηρηθεί στο ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (3.5.) αρκετοί/αρκετές Βουλευτές/Βουλευτρίες απουσιάζουν από τις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ή/και της Ολομέλειας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να γίνονται συνεδριάσεις με μικρό αριθμό Βουλευτών/Βουλευτριών (ορισμένες φορές χωρίς να υπάρχει απαρτία), Βουλευτές/Βουλευτρίες

⁴⁰ Μιχάλης Αργυρού «Σημείωμα για την ύπαρξη και τον τρόπο λειτουργίας θεματικών ομάδων σε κοινοβούλια» Λευκωσία (Υπηρεσία Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων, 14 Φεβρουαρίου 2018), <http://www.parliament.cy/images/media/redirectfile/2%20%CE%B8%CE%95%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%95%CE%A3%20%CE%9F%CE%9C%CE%91%CE%94%CE%95%CE%A3.pdf>

να μην παρίστανται κατά τη συζήτηση σημαντικών σχεδίων νόμου, να γίνεται σπατάλη κοινοβουλευτικού χρόνου σε επεξηγήσεις, τα σχέδια νόμου εξετάζονται ημιτελώς κ.α..

Ως εκ τούτου, προτείνεται η τροποποίηση μέρους του Κανονισμού της Βουλή των Αντιπροσώπων που διέπει την υποχρέωση συμμετοχής των Βουλευτών/Βουλευτριών στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και της Ολομέλειας, ούτως ώστε να μπου οι απαραίτητες νομοθετικές δικλίδες που να διασφαλίζουν την παρουσία των Βουλευτών/Βουλευτριών στο κοινοβούλιο. Συγκεκριμένα προτείνεται η προσθήκη επιφυλάξεως δημοσίευσης του Μητρώου παρουσιάσεων εκάστης συνεδριάσεως της Βουλής καθώς και η διεύρυνση των οικονομικών αποκοπών προς Βουλευτές/Βουλευτρίες οι οποίοι/οποίες απουσιάζουν άνευ ευλόγου αιτίας από τις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και της Ολομέλειας.

Αναλυτικά η τροποποίηση των άρθρων 14 και 15 «Βουλευταί» του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας:

«14. Η παρουσία Βουλευτών/Βουλευτριών εις τας συνεδριάσεις της Βουλής διαπιστούται υπό του Γραμματέως της Βουλής, η δε παρουσία εις συνεδριάσιν Κοινοβουλευτικής Επιτροπής εκ Μητρώου τηρουμένου διά τας συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών υπό του Γραμματέως των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και υπογραφομένου υπό του Προέδρου της οικείας Επιτροπής μετά το πέρας της συνεδριάσεως.

Νοείται ότι, με το πέρας εκάστης συνεδριάσεως, το Μητρώο παρουσιών αναρτάται στην επίσημη ιστοσελίδα της Βουλής.

15.-(1) Πας Βουλευτής/Βουλευτρία όστις απουσιάζει άνευ ευλόγου αιτίας εκ τεσσάρων συνεχών συνεδριάσεων της Βουλής ή εκ τεσσάρων συνεχών συνεδριάσεων της αυτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, της οποίας είναι μέλος, εκπίπτει του δικαιώματος λήψεως μισθού, επιδόματος παραστάσεως, επιδόματος γραμματειακής υποστήριξης και οδοιπορικών.

(2) Πας Βουλευτής όστις απουσιάζει άνευ ευλόγου αιτίας εκ δύο συνεχών συνεδριάσεων της Βουλής ή εκ δύο συνεχών συνεδριάσεων της αυτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, της οποίας είναι μέλος, εκπίπτει του δικαιώματος λήψεως του ημίσεος του μηνιαίου μισθού, επιδόματος παραστάσεως, επιδόματος γραμματειακής υποστήριξης και οδοιπορικών.

(3) Πας Βουλευτής όστις απουσιάζει άνευ ευλόγου αιτίας εκ δύο συνεχών συνεδριάσεων της αυτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, της οποίας είναι μέλος, εκπίπτει του δικαιώματος λήψεως του ενός τρίτου του μηνιαίου μισθού, επιδόματος παραστάσεως, επιδόματος γραμματειακής υποστήριξης και οδοιπορικών».

4.7. Επαναπροσδιορισμός Κοινοβουλευτικών Επιτροπών

Για τη μεθοδικότερη διεκπεραίωση του κοινοβουλευτικού έργου, το Σύνταγμα και ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπουν τη σύσταση και λειτουργία Επιτροπών, τη σύνθεση των οποίων αποφασίζει η Επιτροπή Επιλογής.

Παρ' όλα αυτά, έχει παρατηρηθεί ότι υπάρχουν Κοινοβουλευτικές Επιτροπές οι οποίες προσομοιάζουν σε ό,τι αφορά τη θεματολογία τους ενώ ταυτόχρονα απουσιάζουν Κοινοβουλευτικές Επιτροπές που θα έπρεπε να θεσμοθετηθούν, στη βάση των υφιστάμενων καταστάσεων/αναγκών.

Ως εκ τούτου, προτείνεται ο επαναπροσδιορισμός των μόνιμων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, ούτως ώστε ορισμένες Κοινοβουλευτικές Επιτροπές να συμπτυχθούν, άλλες να απαλειφθούν και παράλληλα να θεσμοθετηθούν νέες Επιτροπές βάσει των υφιστάμενων καταστάσεων/αναγκών.

π.χ. Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Γεωργίας και Φυσικών Πόρων να συμπτυχθεί με τη Κοινοβουλευτική Επιτροπή Περιβάλλοντος, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών να συμπτυχθεί με την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως Θεσμών. Επιπρόσθετα, να θεσμοθετηθεί Κοινοβουλευτική Επιτροπή Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

5. Συμπεράσματα-Εισηγήσεις-Επίλογος

5.1. Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν να παρουσιάσει ορισμένα θεσμικά πλεονεκτήματα και παθογένειες του κυπριακού κοινοβουλίου και να προτείνει πιθανούς τρόπους ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου. Μερικά από τα ζητήματα που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της εργασίας ήταν ο τρόπος με τον οποίο η Βουλή μπορεί να ασκεί άμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία, τα προβλήματα που παρουσιάζει η σύνηθες διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου καθώς και η δυναμική ενίσχυση του θεσμού μέσω της δημιουργίας μιας εύχρηστης και περιεκτικής κοινοβουλευτικής βάσης δεδομένων. Μέσα από την καταγραφή των θεσμικών πλεονεκτημάτων και παθογενειών, γίνεται προσπάθεια για καλύτερη κατανόηση του υφιστάμενου θεσμού και εντοπισμού των σημείων εκείνων που χρήζουν βελτίωσης ή/και αναβάθμισης.

Συγκεκριμένα, μέσω ανάλυσης κειμένων και μη παρεμβατικής επιτόπιας παρατήρησης στο πεδίο, εντοπίστηκαν τα παρακάτω θεσμικά πλεονεκτήματα :

(α) Η Βουλή μπορεί να ασκεί άμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της εξέτασης, τροποποίησης και ψήφισης σχεδίων νόμου.

(β) Η Βουλή μπορεί να ασκεί άμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της διαμόρφωσης της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής του κράτους.

(γ) Η Βουλή μπορεί να ασκεί άμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της κατάθεσης προτάσεων νόμου.

(δ) Η Βουλή μπορεί να ασκεί έμμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της υποβολής ερωτήσεων.

(ε) Η Βουλή μπορεί να ασκεί έμμεσους ελέγχους τόσο στην εκτελεστική εξουσία όσο και στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία μέσω της εξέτασης αυτεπάγγελτων θεμάτων.

Επιπρόσθετα, εντοπίστηκαν οι παρακάτω παθογένειες:

- (α) Δεν υπάρχει καλή συνεννόηση μεταξύ των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών.
- (β) Οι Βουλευτές/Βουλευτρίες δεν έρχονται καλά προετοιμασμένοι/προετοιμασμένες στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και της Ολομέλειας.
- (γ) Ακολουθείται μια προβληματική διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου.
- (δ) Δεν χρησιμοποιείται ικανοποιητικά το εύρος της δικαιοδοσίας των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών σε ό,τι αφορά την ανατροφοδότηση από άμεσα εμπλεκόμενους φορείς.
- (ε) Υπάρχει πρόβλημα σε ό,τι αφορά τις παρουσίες Βουλευτών/Βουλευτριών τόσο στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών όσο και της Ολομέλειας.
- (ζ) Ο διαχωρισμός των υφιστάμενων μόνιμων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών δεν είναι ικανοποιητικός.

Τα πιο πάνω ευρήματα δεν είναι εξαντλητικά και παρουσιάζουν μόνο ορισμένα από τα θεσμικά πλεονεκτήματα και παθογένειες του κυπριακού κοινοβουλίου. Εντούτοις, παρά τους όποιους περιορισμούς, λειτούργησαν καθοδηγητικά προς την κατανόηση βασικών θεσμικών πλεονεκτημάτων και παθογενειών του κυπριακού κοινοβουλίου.

5.2. Εισηγήσεις

Στη βάση των πιο πάνω θεσμικών πλεονεκτημάτων και παθογενειών του κυπριακού κοινοβουλίου, προτάθηκαν ορισμένοι πιθανοί τρόποι ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου.

Συγκεκριμένα, προτάθηκαν οι εξής τρόποι ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου:

- (α) Δημιουργία μιας εύχρηστης και περιεκτικής κοινοβουλευτικής βάσης δεδομένων.
- (β) Προσθήκη ζωντανής μετάδοσης στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών.
- (γ) Τροποποίηση του Συντάγματος ούτως ώστε η ιδιότητα του/της Βουλευτή/Βουλευτριάς να είναι ασυμβίβαστη με την κατοχή του όποιο δημόσιου και ιδιωτικού αξιώματος ή/και θέσης.
- (δ) Τροποποίηση μέρους του Κανονισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων που διέπει τη σύνηθες διαδικασία εξέτασης σχεδίων νόμου.
- (ε) Δημιουργία συμβουλευτικών θεματικών ομάδων.

(ζ) Τροποποίηση μέρους του Κανονισμού της Βουλή των Αντιπροσώπων που διέπει την υποχρέωση συμμετοχής των Βουλευτών/Βουλευτριών στις συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και της Ολομέλειας.

(η) Επαναπροσδιορισμός των μόνιμων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών.

Ο πιο πάνω κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός και παρουσιάζει μόνο ορισμένους από τους πιθανούς τρόπους ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου. Εντούτοις, παρά τους όποιους περιορισμούς, μπορεί να λειτουργήσει καθοδηγητικά προς την ενδυνάμωση βασικών θεσμικών πλεονεκτημάτων και επίλυση βασικών παθογενειών του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου.

5.3. Επίλογος

Βασικό ερευνητικό ερώτημα της διπλωματική εργασίας ήταν: «Ποια είναι τα θεσμικά πλεονεκτήματα και παθογένειες του κυπριακού κοινοβουλίου και με ποιους τρόπους μπορεί να ενισχυθεί το υφιστάμενο κοινοβουλευτικό έργο;»

Μέσω ανάλυσης κειμένων και μη παρεμβατικής επιτόπιας παρατήρησης στο πεδίο, εντοπίστηκαν ορισμένα θεσμικά πλεονεκτήματα και αρετές του κυπριακού κοινοβουλίου, στη βάση των οποίων προτάθηκαν ορισμένοι τρόποι ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου.

Η παρούσα εργασία είναι ενδιαφέρουσα και σημαντική από άποψη πολιτικής επιστήμης, διότι καταπιάνεται με το κατεξοχήν μέσο λαϊκής διακυβέρνησης του σύγχρονου δυτικού κόσμου, το οποίο εξετάζεται ενδελεχώς υπό το πρίσμα της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, αναδεικνύοντας σημαντικά θεσμικά πλεονεκτήματα, παθογένειες αλλά και πιθανούς τρόπους ενίσχυσης του υφιστάμενου κοινοβουλευτικού έργου.

Επιπρόσθετα, προσφέρει χρήσιμα στοιχεία τα οποία δύναται να αποτελέσουν τη βάση μιας νέας κοινοβουλευτικής πραγματικότητας, προσαρμοσμένης στις ανάγκες του σύγχρονου ψηφιακού κόσμου.

Βιβλιογραφία

«Attorney General of the Republic v. Mustafa Ibrahim and Others (1964) CLR 195», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022 http://www.cylaw.org/clr/1964/1964_1_195.pdf

Comesaña, Juan and Peter Klein, «Skepticism», The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2019 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/win2019/entries/skepticism/>

Henderson, Leah, «The Problem of Induction», The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2019 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/fall2019/entries/induction-problem/>

Meta, «Facebook», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <https://about.facebook.com/technologies/facebook-app/>

Polignosi, «Δίκαιο της Ανάγκης: Το Δίκαιο που επέτρεψε τη συνέχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.polignosi.com/cgibin/hweb?A=46319&-V=limmata>

Nomoplatform, «Ασυμβίβαστο βουλευτικής ιδιότητας και μεταφορά μετοχικών κεφαλαίων μέσω εταιρειών κελυφών», δημοσίευση 31/03/2022, ανάκτηση, 31/03/2022, <https://www.nomoplatform.cy/epitropi-thesmon-asymvivasto-voyleytikis-idiotitas-kai-metafora-metochikon-kefalaion-meso-etaireion-kelyfon/>

Αντιγόνη Χάσικου, Μιχάλης Αργυρού, Κωνσταντίνος Κιτρομήλης, «Απολαβές και ωφελήματα μελών των κοινοβουλίων ευρωπαϊκών χωρών» Λευκωσία (Υπηρεσία Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων, Ιανουάριος 2017), σελ.3, <http://www.parliament.cy/images/media/redirectfile/1%20EREVNA%20APOZ%20VOUL%20%20%20JAN%202017.pdf>

Βουλή των Αντιπροσώπων, «HoR Cyprus», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, https://www.youtube.com/channel/UC16VW_MkPM-9zu_E3wYweOw.

Βουλή των Αντιπροσώπων, «Απαντήσεις κοινοβουλίων ευρωπαϊκών και άλλων χωρών που διαβιβάστηκαν στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Κοινοβουλευτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης (ECPRD) για το ερώτημα που απέστειλε η Βουλή των Αντιπροσώπων με θέμα την προσβασιμότητα στις

συνεδριάσεις των κοινοβουλευτικών επιτροπών και την ύπαρξη Γραφείου Τύπου στα κοινοβούλια (ECPRD request 4802)», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/images/media/redirectfile/%CE%94%CE%97%CE%9C%CE%9F%CE%A3%CE%99%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%91%20%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%94%CE%A1%CE%99%CE%91%CE%A3%CE%95%CE%A9%CE%9D%20%CE%9A%CE%9F%CE%99%CE%9D%CE%9F%CE%92%CE%9F%CE%A5%CE%9B%20%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A4%CE%A1%CE%9F%CE%A0%CE%A9%CE%9D%20-%20%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%95%CE%99%CE%9F%20%CE%A4%CE%A5%CE%A0%CE%9F%CE%A5.pdf>

Βουλή των Αντιπροσώπων, «Αρχείο, Πρακτικά συνεδριάσεων ολομέλειας», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF/%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD-%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CF%828529>

Βουλή των Αντιπροσώπων, «Βουλευτικές Εκλογές», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B5%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AD%CF%82>

Βουλή των Αντιπροσώπων, «Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας: Οι υπηρεσίες του κοινοβουλίου και η λειτουργία τους», Λευκωσία (Υπηρεσία Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων, 2021), σελ. 11-13

Βουλή των Αντιπροσώπων, «Εργασίες», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/business>

Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ημερήσια διάταξη της συνεδρίας της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/images/media/redirectfile/003.04.11.01-10032022%20-%20%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%98%CE%95%CE%A9%CE%A1%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%97-merged.pdf>

Βουλή των Αντιπροσώπων, «Η οργάνωση και η λειτουργία της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/organization-and-functioning-of-the-house>

Βουλή των Αντιπροσώπων, «ΙΒ΄ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄, 21η συνεδρίαση», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/images/media/redirectfile/21-10032022%20agenda%20.pdf>

Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, «Ιστορική ανασκόπηση», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/historical-review>

Βουλή των Αντιπροσώπων, «Κατάθεση νομοσχεδίων και εγγράφων, Συνεδρία Ολομέλειας 18/09/2020, Νομοσχέδια, 23.01.061.142-2020», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF/%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%AC%CF%86%CF%89%CE%BD/%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%AC%CF%86%CF%89%CE%BD-2020/%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CF%82-18092020/%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%B1/23.01.061.142-2020>

Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ο Κανονισμός της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας», Λευκωσία (Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, 01/11/2019), σελ. 17

Βουλή των Αντιπροσώπων, «Ο πολιτικός ρόλος και οι αρμοδιότητες της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/the-political-role-and-the-responsibilities-of-the-house->

«Η ανάδειξη, η συγκρότηση και η διάλυση της Βουλής», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <http://www.parliament.cy/el/general-information/election-composition-and-dissolution-of-the-house-of-representatives>

Μαρίνος Μουσιούττας, «Ο περί της Τριακοστής Τέταρτης Τροποποίησης του Συντάγματος Νόμος του 2021», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <https://www.nomoplatform.cy/bills/o-peri-tis-triakostis-tetartis-tropoioisis-toy-syntagmatos-nomos-toy-2021/>

Μιχάλης Αργυρού «Σημείωμα για την ύπαρξη και τον τρόπο λειτουργίας θεματικών ομάδων σε κοινοβούλια» Λευκωσία (Υπηρεσία Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων, 14 Φεβρουαρίου 2018), <http://www.parliament.cy/images/media/redirectfile/2%20%CE%B8%CE%95%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%95%CE%A3%20%CE%9F%CE%9C%CE%91%CE%94%CE%95%CE%A3.pdf>

«Ο περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλες Διατάξεις) Νόμος του 1964 (33/1964)», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1964_1_33/full.html

«Ο περί Εκλογής Μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων Νόμος του 1979 (72/1979)», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022 http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1979_1_72/index.html

«Ο περί Μεταβιβάσεως της Ασκήσεως των Αρμοδιοτήτων της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως και περί Υπουργείου Παιδείας Νόμος του 1965 (12/1965)», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1965_1_12/full.html

«Ο περί του Δικαιώματος Πρόσβασης σε Πληροφορίες του Δημόσιου Τομέα Νόμος του 2017 (184(I)/2017)», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2017_1_184/full.html

Υπουργείο Οικονομικών, «Ο περί Προϋπολογισμού του 2022 Νόμος του 2021», δημοσίευση -, ανάκτηση 14/03/2022, <https://www.nomoplatform.cy/bills/o-peri-proypologismoy-toy-2022-nomos-toy-2021/>

Γεώργιος Ησαΐδα